

TÖÖLISTE HÄÄL

Oktoober 1937

N° 10

10. aastakäik

E. Töölisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälkandja

Ametiühingulise liikumise sihtidest.

J. Voiman.

Ametiühingute klassikalisteks eelkäijateks peetakse keskaegseid käsitöölaliste tsunfte ja gildesid. Selles peitub teatud tõetera ja nimelt seevõrd, kui võrd meie gildede kaudu saame tõestada ametiühingulise liikumise, kui töötava rahva organisatsioonilise eneseavalduse ajaloolist järgivust. Kuid siult kaasaegseid ametiühinguid ei saa kuidagi sarnastada keskaegsete tsunftidega, sest just see, mille poolest praegused ametiühingud erinevad käsitöö tsunftidest ja isegi sellide ühinguist, tuleb tunnustada nüüdsete ametiühingute tähtsamaks ja iseloomulikumaks jooneks.

Kui meie nüüdseid töölisühinguid nimetame ametiühinguiks, siis peab otsekohe lisama juure, et see tunnus — kuuluvus ühte ameti- või kutsealale — ei sobi enam ühinguale hästi, vähemalt mitte endises käsitöö mõttes. Endisel ajal kutse piiride määrajaks oli isikute arv, kes antud käsitöö erialal olid ühte viisi osavad ja olid sooritanud ühe ja sama õppeaja, mis kõik kokku sidus neid ühe ja sama saatusega. Sellest järgnes ühe kutseala liikmeskonna tihe sisemine side, ja samal ajal tekitas täi-

esti arusaadava eraldumispuude kõigist teistest kutsetest. Neis käsitööorganisatsioonides valitseva vaimu iseloomustavaks jooneks oli kutseuhkus, mis kujunes aegade jooksul kutsetöö tehnika aeglasel arenguprotsessis.

Kapitalistliku käitise teenistusse rakendatud teaduslikud meetodid purustasid kogu selle vana ühiskondliku tootmiskorra. Kapitalistlik valmistusviis, varustatud teaduse relvaga, hävitas ja hävitab veel praegu neid käsitöö alasid, mis õitsesid sajandeid. Maha on lõhutud kõrged müürid vanade käsitöökutsete vahelt, kaovad tardunud mõisted endistest kutsetest üldse, kaob ka kutseuhkus, ja mitmete endiste kõrge kvalifikatsiooniga kutsealade töömehed koonduvad ühte ja samasse ametiühingusse. Kas ei seisa mehhaniseeritud puutööstuses kõrvuti tislid, sadulsepp, maaler, lukusepp, mustatööline j. n. e., kellel kõigil üks huvi — kindlustada oma olemasolu suurkäitise kapitaligrupi vastu.

Neist suurtest muudatustest valmisussüsteemi struktuuris on ka tingitud erinevus töötajate organisatsioonis võrreldes endisega. Praeguste ametiühin-

gute liikmeteks võivad olla ainult palgalised töölised, kes eraldatud töö organiseerimisest ja juhtimisest. Igal tootmisalal, kus maksvusel kapitalistlik valmistusviis, on kaks teravasti eraldatud gruppi: töölised ja ettevõtjad, kusjuures viimastele seisavad kahjuks veel lähedal kõrgemad palgalised teenijad, kelle kaudu teostavad ettevõtjad käitise organiseerimist ja juhtimist.

Ühiskondlikud piirjooned jooksevad nüüd teisiti kui enne. Tolkorral nad eraldasid kaht kutset, kaht ametitööala, mitte aga ühe ja sama tööala kahte liiki funktsionääre. Nüüd jooksevad piirjooned kahe ühiskondliku klassi vahel ühel ja samal tootmisalal, kuna ühe ja sama ühiskondliku klassi liikmed, kuigi nad töötavad erinevatel tootmisaladel, on ühendatud samade majanduslike huvidega. Ühiskonna vertikaalse kihinemise asemele on asunud horisontaalne kihinemine.

Ametiühing on palgaliste tööliste organisatsioon. Töölisklass on uema ajaloolise epohhi sünnitus, ta organisatsioonid on kujunenud välja ajaloolistest eeldustest. Palgatööline osutub kapitalistliku valmistusviisi üheks nähteks. Töölisel ei ole muud elamisvõimaluse allikat, kui oma käte tööjõud, mida ta on sunnitud vabalepingu alusel andma valmistusvahendite omanike käsutusse teatud tasu eest. Selle palgatöölise huvide kaitsmine, s. o. ta tööjõu eest suurema tasu kindlustamine ongi ametiühingu peatülesandeid, kuigi tähtsate kõrvalülesannetena, mis ametiühingulise liikumise algaastail osutusid sageli ainsateks ülesanneteks, võiks pidada vastastikkust abiandmist igasuguste, töolist tabada võivate puuduste ja hädade korral.

Töölepingu sõlmimisel palgatöölise huvide kaitsmine tähendab aga seda, et ametiühing peab võimaldama tööliste kollektiivse jõu koondamise teel keelduda võtmast vastu tööd juhul, kui ettevõtja poolt pakutavad palgatingimused ei võimalda inimlikku elamist.

Sageli nimetatakse ametiühinguid streigiorganisatsioonideks. See on õige vahest ainult seevõrd, kui võrd praeguse aja sõjaväge võiks pidada sõjaorganisatsiooniks. Tõeliselt vististi enam jaos maades sõda on relvastuse

sihiks sama vähe, kui streik ametiühingute silmes. Nii sõjavägi kui ametiühingud on vaid vahendid, sihiks jääb ikkagi üksneks jõu loomine ja arendamine. Kui relvajõudu sageli hinnatakse ka rahuteguriks, siis sama hästi võime pidada ka ametiühinguid ühiskondliku rahu tagavateks organisatsioonideks. Et ametiühingud heameelega loobuvad streigist, seda tõendab ometi nende alaline katse palga- ja tööolude korraldamist viia kollektiivlepingu alusele, mis seob pooli pikema aja kestel ja enamasti näeb ette maksimaalsed võimalused töötulide rahulikuks korraldamiseks. Seda õpetab ametiühingute ajalugu kogu maailmas.

Agas veel muudeks õpetab see ajalugu. Hoolimata ka vastupidistest arvamustest, suurem osa tõsiseid majandusteadlasi meie päivil näevad ametiühinguis üht vahendit selleks, et viia edasi meie ühiskonna arengut. Siit järgneb, et ametiühinguid tuleb hinnata meie sotsiaalse arengu hädavajaliste teguritena.

Tarvitseb vaid heita pilku tänapäeva kultuurmaailmale, et veenduda tõsiasi: kapitalism kutsub esile ametiühingulise liikumise. Hetkel ei ole võimalik nimetada ühtki arenenud maad, kus puuduksid ametiühingud. Ainult vabaametiühingute liikmeid on maailmas üle 20 miljoni. Nende kõrval seisavad veel teised vähemad voolud ja siis see suur grupp ametiühinguid, mis sundorganisatsioonidena mõnes suurriigis on ebaloomulikult rakendatud sihtide teenistusse, mis on vastupidised ametiühingulise liikumise mõttele. Meenuvad siin esijoones fashistlike maade ametiühingud. Agas see tõsiasi üksi, et poliitilised süsteimid, mis vähemalt vormiliselt taotleavad klassivaba ühiskonda rahvatervikluse alusel, mida nad tahavad teostada võimuvahenditega, peavad ometi tarvilikuks säilitada vähemalt vormiliselt klasside organisatsiooni.

Kuid juba vabadesse ametiühingutesse koondatud tööliste arv maailmas üksi ei luba enam kahelda selles, et ametiühingud tõeliselt osutuvad nähteks, mis on ühteviisi omane kõigile kapitalistliku kultuuriga maadele ja seda veel enam sellepärast, et nagu üksikute maade arvude võrdlus üldiselt tõendab — ametiühingulise liikumise ulatus an-

tud maal on proportsionaalne ta kapitalistliku arengu kõrgusega. Järelkult ametiühinguline liikumine on kapitalismi paratamatuse tulemuseks. Seda tegeliku elu kogemustest järelduvat tõde ei suuda kõigutada kõrvalkaldumised, mis vägivaldselt toodud normaalsesse arengukäiku fashistliku ideoloogia ja praktika teel.

Olles sotsioloogiliselt kaalunud ja põhjendanud ametiühingute vajadust ja isegi paratamatust, jääb meile nüüd veel üle peatada ametiühingulise liikumise kõige tugevama — ütleksime — peaaegu monopolistliku voolu — vabaametiühingute joonte juures.

Nagu tähendatud, vabaametiühingute liikmeskonna arv maailmas tõuseb üle 20 miljoni. Kuid oleks ekslik arvata, et kõigi maade ametiühingud, kes kuuluvad vabaametiühingulisse voolu, on loodud ühe mustri järgi ja omavad täpselt ühesuguse tegevusprogrammi, taktika ja organisatsioonilise kuju. Ei, palju õigem oleks väita, et vabaametiühingul peaaegu igal maal on täiesti iselaadne omaenda nägu. Küll on aga mõned põhimõtted, mis omased üldiselt kõigile ja mis ongi siduvaks aluseks kogu vabaametiühingulisele voolule. Tähtsamaid neist põhimõtteid on järgmised:

1) Ametiühingute sõltumatuse tunnustamine nii riigivõimust kui ettevõtjaskonnast. Ametiühing, mis on asutatud riigi või ettevõtja poolt, ei saa teutseda oma enese tahtmise ja määramise alusel. Teda võidakse kas otse käsutada või kaudselt mõjutada. Selles ühingul puudub võimalus arendada liikmeskonna vaba isetegevust jõukoonduse otstarbel.

2) Organisatsiooniline sõltumatus poliitilistest parteidest. Kuid see ei tähenda poliitilise indifferentuse pooldamist, nagu see omane sündikalistlikule ametiühingulisele voolule. Vabaametiühingud, keeldudes otsesest poliitilisest võitlusest, määravad oma suhteid poliitiliste parteidega seejärgi, milliseks kujuneb üksikute parteide tegevus neis poliitilises ja majanduslikes küsimusis, millest on huvitatud ametiühingud, kui töölisklassi organisatsioonid ja kogu

töölisklass. Nõnda teame, et omal ajal Inglise ametiühingud toetasid parlamendi valimistel vabameelseid, kelle abiga loodeti teostada valimisreformi ja kindlustada ametiühingute õiguslikke aluseid. Töölisklassi poliitiliste organisatsioonide tekkimisest saadik samuvad aga vabaametiühingud nendega käsikäes, säilitades aga seejuures oma sõltumatuse.

Ses suhtes erineb vabaametiühinguline liikumine kommunistlikust ametiühingulisest liikumisest, milline organisatsiooniliseltki on paenutatud kommunistliku partei alla ja peab vastuvaidlematult täitma partei käsk. Vahe on seega selles, et vabaametiühingud ja sotsialistlikud töölisparteid iseseisvate organisatsioonidena teostavad koostööd, kommunistlikud ametiühingud aga on allutatud kommunistlikule parteile.

3) Vabaametiühingute juhtimine toimub organisatsioonilise demokraatia alusel. See on — liikmeskond ise otsustab ja määrab organisatsiooni tegevuse, taktika, aktsioonide ulatuse jne. Sama põhimõtte valitseb vabaametiühingute rahvusvaheliseski liitumises, millega on ka seletatav iga maa ametiühingute erinevus teiste maade ametiühingutest.

On sellepärast suur eksitus, kui mõnikord ettevõtjaskonna ringkondades kõneldakse, nagu oleksid vabaametiühingud kohustatud toimima „võõra-maa“ käskude või näpunäidete järgi.

4) Vabaametiühingute tegevuse raamiks on kapitalistlik valmistusviis. Siit järgneb, et ametiühingud teadlikult ja tahtlikult loobuvad otsesest võitlusest maksuva ühikonnakorra kui niisuguse vastu. Nende ülesanne on maksva ühikonna piirides võita kätte tööliskonnale soodsamaid elamis- ja töötamistingimusi. Sellekohaselt nad ka esitavad oma nõudmisi nii, et nende teostamine osutub võimalikuks ilma, et see paneks vankuma ühikonda või tõkestaks majanduslikku arengut.

Siit järgneb, et vabaametiühinguline liikumine toimib ja peab toimima oma sihtide saavutamisel täie vastustundega.

Rahvaülikoolid ja tööliskond.

Neeme Ruus.

Meil tuntakse kaht liiki rahvaülikoole: linna- ja maarahvaülikoole. Esimesed töötavad linnades (Tallinnas, Tartus, Pärnus, Narvas, Viljandis, Haapsalus, Nõmmel, Võrus ja Põltsamaal) ja korraldavad loenguid, kursusi ja õpiringe õhtuti ja puhkepäiviti, mil töötavad kodanikud saavad oma tööst vabu tunde kasutada endale teadmiste ja oskuste hankimiseks ja silmaringi avardamiseks. Maa-rahvaülikoolid töötavad maal (Kundas ja Ravilas — Harjumaal) ja nende ülesandeks on — koondada maa noorsugu pidevaks enesearenduslikuks tegevuseks rahvaülikooli, kus noored 5—6 kuu kestel elavad internaadis, moodustavad ühise pere õpetajaskonnaga ja saavad sel teel tugeva kasvatusliku mõju sellest koolist. Iga maa-rahvaülikool esindabki teisist suuremal või vähemal määral erinevat kasvatuslikku tendentsi. Meie kahe maa-rahvaülikooli kohta võiksime väita, et üks neist (Kundas) esindab rahvuslik-idealistikku, teine tugevaval määral agraarkutseoskuslikku suunda.

Maa-rahvaülikoolide päritolumaaks on Taani. Sää! asus N. F. S. Grundtoig umbes sada aastat tagasi õhutama rahvusliku iseteadvuse tõstmist Taani rahva seemise tasakaalutuse ajajärgul ja pidas selleks parimaks teeks uuetüübiliste koolide — rahvaülikoolide asutamist. Nüüd töötab Taanis ka teise-laadse mentaliteediga koole, kusjuures ei puudu ka töölisrahvaülikoolid. Ka teisis riiges (Rootsis, Norras, Soomes) on kutsutud ellu internaatidega töölis-rahvaülikoole.

Kuigika meie kahes eesti maa-rahvaülikoolis on õppinud vähesel arvul töölisnoori (Kunda rahvaülikool asub ju ainult 2—3 km. eemal tööstuskeskusest), huvitab tööliskonna laiemaid hulki siiski päämiselt linna-rahvaülikoolide osatähtsus töölise haridustööle.

Rahvaülikoolid, nagu nende nimigi laseb oletada, on ju teataval viisil rahvalikud ülikoolid, teaduste populariseerimise asutused. Linna-rahvaülikoolide klassikaliseks emamaaks tuleb pidada Inglismaad. Sää! on algatuse teinud se-

dalaadseiks üritusiks ülikoolid, sihiga — viia teadusliku töö saavutusi ka laiematesse rahvahulkadesse ja avardadase! kombel tööliskonna silmaringi (university lextension = laiendatud ülikool.) Seega siis — väljastpoolt pakutavad teadmised, kus juures sageli ei arvestatud töölise soove pakutavate küsimuste suhtes.

Ka meilgi on linnade rahvaülikoolid asutatud haridustegelaste poolt (ülikool on meil ju haruldaselt vähe hoolitsenud sää! loodavate teaduste varasalvede rahvale tutvustamise eest), mille tõttu on puudunud küllaldane side, rahvaülikoolide ja tööliskonna vahel. Kuid mitmed linna-rahvaülikoolid on pidevalt taotlenud kontaktloomist tööliskonnaga ja on vastavalt sellele arvestanud ka oma töökava koostamisel.

Soomes kannavad õppeasutused, mida meil tuntakse linnades rahvaülikoolidena „työväen opisto“ nime, s. o. tölkes — töölisrahvaülikool. Eriliik õppeasutusi töötavad „työväen akademia“tena“, s. o. töölisakadeemia. Sedalaadsete õppeasutuste asutajate ja juhtivate organite hulka kuulub nii tööliskonna kui ka haritlaskonna esindajaid. Kuid õppekavade koostamisel arvestatakse pünlikult tööliskonna laiemate hulkade hariduslikkude tarvete rahuldamise vajadusega. Peaks soovima, et meilgi linnade rahvaülikoolid oma töökavade koostamisel senisest suuremal määral arvestaksid laiemate rahvakihtide enesearendamise soove.

Tallinna Rahvaülikool on püüdnud seda teha niihästi loengpunktide avamisega töölislinnaosades kui ka erilaadsete töölisliikumise funktsionääre võika üksikute eri ametiühingute liikmeid huvitavate kursuste korraldamisega. Nii on juba aastate eest korraldatud ametiühingute tegelaste kursusi, on juhitud loenguid Koplisse, Lasnamäele, j. m. Tänavu algab tööd erikursus kullasepatöölisele, varemalt on peetud kutseoskuslikke kursusi ehitustöölisele, potisseppadele, j. t.

Olulisem aga kui kutseoskuslikkude kursuste korraldamine on tööliskonna enesearendamise ja teadmiste omanda-

mise vajaduste arvestamine populaar-teadusliikkude loengute ja õpiringide osas. Siin märkigem eesti majanduselu arengu küsimuste käsitlemist Tln. Rahvaülikooli loengute ja õpiringide kavas, loenguid tööõigusest ja viimaks uuesti avatavat pidevat kursust, mis asub töö-tama Pärnu mt. 41, sihtasutis Tallinna Rahvamaja ruumes (end. „Tähe“ trüki-kojas) kodanike õpistu nime all. See on esimeseks katseks pakkuda ko-danikele kaasaegses elus vajalisi tead-misi pideva kursusena. Nii nooremad kui ka vanemad töölislükumise tegela-

sed, enda teadmiste täiendamisest huvi-tatud ärksad töölised peaksid tutvuma kodanike õpistu tööga, kus ühiskonna- ja majandusteaduse, ajaloo ja organisat-siooniliste küsimuste käsitlemise kaudu püütakse tungida kaasaegse elu mitme palgelisuse keerdkäikudesse.

Ka teiste linnade rahvaülikoolid on taotlenud kontakti tööliskonnaga. Jääks üle vaid soovida, et rahvaülikoolide ja tööliskonna lähenemine toimuks kiire-mini eriti nüüd, mil rahvaülikoolide te-gevus on alanud üleriiklise rahvaülikoo-lide mõtte propaganda aktsiooniga.

Uus tööstuslikkude käitiste tööõnne-tuste vältimise ja töötervishoiu määruse kava.

(Järg).

V.

Temperatuur.

§ 52. Tööruumi õhu temperatuur töö peatsoonis ei tohi olla madalam kui $+10^{\circ}\text{C}$ ja kõrgem kui $+22^{\circ}\text{C}$. Töö kõrvaltsoonis õhu temperatuur ei tohi olla kõrgem kui $+27^{\circ}\text{C}$. Kui tööprotsessil levib tööruumi soojust suuremal määral ja selle tõkestamine tehnilistel põhjustel raskendatud, siis võib käesoleva paragrahvi esimeses lõikes toodud maksimaalseid norme ületada $+5^{\circ}\text{C}$ võrra.

Käesoleva paragrahvi nõuded ei ole keh-tivad tööruumide kohta, kus tööprotsessi tõttu peab temperatuur olema madalam kui $+10^{\circ}\text{C}$.

§ 53. Soojal ajal ei tohi käesoleva mää-ruse paragrahv 52. toodud õhutemperatuuri maksimaalsed määrad ületada välisõhu tem-peratuuri varjus enam kui $+5^{\circ}\text{C}$ võrra töö peatsoonis ja enam kui $+10^{\circ}\text{C}$ võrra töö kõrvaltsoonis.

§ 54. Töö peatsoonis relatiivset niiskuse ei tohi olla vähem kui 40% ja enam kui 80%, kusjuures

temperatuuri juures kuni	relat. niiskus ei tohi ületada
$+23^{\circ}\text{C}$	80%
$+24^{\circ}\text{C}$	75%
$+25^{\circ}\text{C}$	70%
$+26^{\circ}\text{C}$	65%
$+27^{\circ}\text{C}$	60%
$+28^{\circ}\text{C}$ ja kõrgema temperatuuri juures relatiivset niiskust ei tohi ületada 55%.	

§ 55. Töösooniks loetakse 2 m kõrgust õhukihti, arvates põrandalt, kus asuvad töö-kohad.

Töö peatsooniks loetakse tsooni, kus asub töötaja alaline või kestav töökoht ja töö kõr-

valtsooniks loetakse tsooni, kus töötaja töö-tab ainult vaheti.

§ 56. Kõrvalruumides õhu temperatuur peab olema vähemalt järgmine:

rõivastumisruumis	$+15^{\circ}\text{C}$;
einetamisruumis	$+15^{\circ}\text{C}$;
pesemisruumis	$+15^{\circ}\text{C}$;
dussiruumis ja dussidega va-rustatud pesemisruumis	$+24^{\circ}\text{C}$;
käimlas	$+15^{\circ}\text{C}$;
trepikodades ja vahekäiku-des vähemalt	$+10^{\circ}\text{C}$.

§ 57. Küttekehad peavad olema ehitatud ja asetatud sääraselt, et neid oleks kerge puhastada.

Küttekehad, millistega kokkupuutumisel töötajad võivad saada põletishaavu või põle-tada rõivaid, peavad olema varjatud vastava kaitseseadisega.

§ 58. Aurutorud, samuti ka mehaanilised seadised, mis ei kuulu otseselt küll ruumide soojendamiseks, kuid töötavad auru, kuuma gaasi või tulega, tekitades mehaaniliste või keemiliste protsesside tõttu kõrget tempera-tuuri, peavad olema kaetud isoleerkattega või ümbritsetud kaitsevarjendiga.

§ 59. Tööruumes, kui seal tehtavate tööde iseloomu tõttu tekib vajadus külmal ajal avada välisukse või aknaid, peavad olema varjendid, tuulekojad, esikud või muud abi-nõud, mis kõrvaldavad tõmbetuule tekkimise ja takistavad temperatuuri järsku langust.

§ 60. Kui tööiseloomu tõttu töötajatel tuleb külmal ajal töötada väljas, kütmata ruu-mis või ruumis, kus temperatuur hoitakse kunstlikult madalal, peab töötajatele võimal-datama vahete-vahel ennast soojendada eriti selleks määratud ruumis või eriti selleks töökohale ülesseatud väljaahju juures.

VI.

Valgustus.

§ 61. Töö-, lao- ja kõrvalruumid, samuti ka esikud, trepikojad, trepid, käigud ja ukse-
sed peavad olema küllaldaselt valgustatud.

Valgustus peab olema ühtlane kogu ruumis. Tööruumid, alalist töökohtadega laoruumid, einetamisruumid ja käimlad, välja arvatud vesiklosetid elektri valgustuse olemasolul, peavad olema valgustatud loomuliku valgusega.

§ 62. Tööruumi valgustamisel seinakende kaudu ei tohi ruumis ühegi töökohta kaugusel ületada akna valgeava ülemise serva kolmekordset kõrgust, arvates põrandast.

Kui tööruumi valgustatakse seinakende kaudu mitmest küljest, siis valgustuse tugevuse arvestamisel tuleb põrandapiind plaanis jagada osadesse sääraselt, et iga osa valgustus vastaks eeltoodud paragrahvi nõuetele.

§ 63. Akende valguspinna ja põrandapinna suhe peab vastama vähemalt alljärgnevatele normidele:

- a) tööruumis, kus tehakse jämedat tööd ilma detailide eraldamiseta 0.100;
- b) tööruumis, kus tehakse keskmist tööd ühes suuremate ja keskmiste detailide eraldamisega 0.125;
- d) tööruumis, kus tehakse peen- ja täpsustööd ühes pisidetailide eraldamisega 0.175.

Sellejuures peab tööruumes igal töökohal olema loomuliku valgustuse tugevus horisontaalpinnal vähemalt 0,5% horisontaalsest valgustuse tugevusest väljas, mõõdetud üheaegselt lagedal väljal.

§ 64. Käesoleva määruse paragrahv 63. toodud norme tuleb suurendada 10% võrra, kui aknad suunatud põhja poole või kui aknad klaasitud matt- või rifleeritud klaasiga.

§ 65. Valgustuse tugevus ruumis ja töö-
pinnal peab tööajal vastama vähemalt alljärgnevatele normidele:

I. Väga peen- ja täpsustöödel, mis seoses tööprotsessi väiksemate detailide eraldamisega (pisima elemendi mõõdu ja selle ning töötaja silma vahekauguse suhe kuni 0,001), nagu kellasepa, graveerimise, litograafia, trükkiladumise, õmb-
lemise, joonestamise jne. tööd:

- a) tumedal tööpinnal 50 Luxi
- b) heledal tööpinnal 25 "

II. Peen ja täpsustöödel, mis seoses suuremate pisidetailide eraldamisega (pisima elemendi mõõdu ja selle ning töötaja silma vahekauguse suhe üle 0,001), nagu peenmehaanika, tumeda lõnga kudumine, büroo jne. tööd:

- a) tumedal tööpinnal 30
- b) heledal tööpinnal 25

III. Töödel, kus ei tule eraldada pisiesemeid, nende osi jne.,

nagu lukusepa, tislери, heleda lõnga kudumine jne.:

- 1. alla 1,5 m kaugusel töötaja silmast asuval paigalseisval tööpinnal ja
 - 2. alla 0,3 m/sek. kiirusega liikuvall tööpinnal, mis töötaja silmast asub mitte alla 1,5 m ja mitte üle 6 m kaugusel:
- a) tumedal tööpinnal 20 Luxi
 - b) heledal tööpinnal 15 "

IV. Muudel töödel, kus töö iseloom ei nõua tööpinnal detailide vaatlemist 15 "

V. Tööteldavate esemete, masinate jne. ohtlikud osad juurdepääsu kohtadel, nagu lõiketerad, puurid, löögiosad, valtsid, hammarrattad jne.

- a) osad alla 5×5 sm suured 50 "
- b) osad üle 5×5 sm suured 35 "

VI. Töömasinate, -pinkide ja -laudade vahekäikudes, mõõtes põrandapinnal 10 "

VII. Treppidel, podestidel, vahekodades, ustel ja muudes ajutiselt läbikäidavates ruumides põrandapinnal või trepiastmel 8 "

VIII. Einetamisruumis 1 m kõrgusel horisontaalpinnal 35 "

IX. Pesemis- ja dušširuumis, põrandal 25 "

X. Rõivastusruumis ja käimlas, põrandal 15 "

XI. Ladudes ja ruumes suurte esemete hoidmiseks, põrandal 5 "

Esemete pinda, millele töötaja silm tööprotsessist tingitult peab vaatama, nimetatakse tööpinnaks.

Kui töötaja ülesandeks on tööstusmasinate üldine järevalve, siis tööpinna all tuleb mõista neid tööstusmasina ja tööteldava eseme osi, mille alaline või katkeline järevalve on kõige olulisem ja sagedamini asetleidev.

§ 66. Käitise mitmekordsetes hoonetes, kus igal korral töötab korraga üle 50 töötaja ja ühekordsetes hoonetes korraga üle 100 töötajaga, peavad olema töötajate väljapääsuks ettenähtud käigud, trepid ja ukse-
d varustatud peale üldise valgustuse veel häda-
valgustusega, mis ühtlasi väljapääsu suuna-
näitajaks. Hädavalgustus peab olema täiesti rippumata üldisest valgustusest ja andma valgust pimedal ajal kogu töötaja vältel vähemalt 0,5 Luxi tugevusega, mõõtes põrandal või trepiastmel, misjuures väljapääsud peavad olema tähistatud punaste lampidega.

§ 67. Kui tööpinna valgustamine teostub töökoha läheduses asuvalt valgusallikast (paikline valgustus), siis peab olema ette nähtud veel üldvalgusallikad (üldine valgustus), mille valgustustugevus järgmine:

- a) töökohast kuni 1,5 m kaugusel ja 1 m kõrgusel horisontaalpinnal vähemalt 10 Luxi;

b) töökohast kuni 3 m kaugusel vertikaalpinnal (seinal, masinaraamil jne.) 2,5 m kõrgusel põrandast vähemalt 5 Luxi.

§ 68. Kui loomulik valgus ei rahulda käesoleva määruise paragrahv 67. loendatud norme, siis on kunstlik valgustus sunduslik.

Kunstlik valgustus peab olema säärane, mis annab küllaldaselt ühtlast, ühetaolist, ilma teravate varjudeta vilkumatut valgust.

Valgusallikad peavad olema varjatud mattklaasidega, kuplitega või sirmidega.

Valgus ei tohi langeda töötaja silmadesse vähema kui 30° nurga all.

§ 69. Valgustuse tugevus väljaspool hooned peab vastama vähemalt alljärgnevatele normidele:

- I. Töödel, kus vajalik eraldada tööprotsesside üksikuid detaile (pisima detaili mõõdu ja selle ning silma vahekauguse suhe 0,01 kuni 0,1):
 - vertikaalsel tööpinna . . . 15 Luxi
 - horisontaalsel tööpinna . . . 8 "
- II. Mehhaniseeritud töödel, kus ei ole vajalik eraldada tööprotsesside üksikuid detaile:
 - vertikaalsel tööpinna . . . 10 "
 - horisontaalsel tööpinna . . . 5 "
- III. Käsitöötamisel, kui ei ole vajalik eraldada tööprotsesside üksikuid detaile:
 - vertikaalsel tööpinna . . . 3 "
 - horisontaalsel tööpinna . . . 2 "
- IV. Mehhaniseeritud transporttöödel (elevaatorid, transporterid jne.):
 - vertikaalsel tööpinna . . . 5 "
 - horisontaalsel tööpinna . . . 2 "
- V. Käsitööaladimise töödel:
 - vertikaalsel tööpinna . . . 4 "
 - horisontaalsel tööpinna . . . 2 "
- VI. Peakäigud käitise territooriumil, mõõtes maapinnal 1 "
- VII. Kõrvalkäigud käitise territooriumil, mõõtes maapinnal 0,2 "
- VIII. Treppidel ja üleikäigukohtadel (purded, sillad jne.) mõõtes trepiastmel või ülepäasukoha pinnal 5 "

§ 70. Väljapääsud käitise õuel, lahtised transformaatorite alajaamad ja lõhkeainete ning kergesti süttivate ainete laod peavad olema varustatud vähemalt 0,2 Luxi tugevuse hädavalgusega.

VII.

Ruumide korrashoid.

§ 71. Tööruumid, koridorid, trepid, käigud, käimlad, söögiruumid, rõivastumisruumid jne. peab hoitama alati puhtad ja korras.

§ 72. Kütte, valgustuse, ventilatsiooni jne. seadised peab hoitama alati korras.

§ 73. Peale iga päev teostatava põranda pühkimise või pesemise tuleb vähemalt kord kuus ruume puhastada põhjalikult, kõrvaldades tolm ka seintelt, lagedelt, akendelt, küttekahadelt jne.

§ 74. Prügi ja tolm tuleb ruumidest kõrvaldada kas tolmuimejaga või niisutatult pühkimise teel.

Prügi ja jäänuused peab ruumest kõrvaldatama viivitamata peale ruumide puhastamisest.

§ 75. Töö- ja kõrvalruumide aknaid tuleb ruumide seestpoolt pesta vähemalt kord kuus ja väljaspoolt tarviduse järgi, kuid mitte harvem kui kaks korda aastas.

§ 76. Tööruumides ei tohi lahtiselt koguda või kuhjata tööjääneid, pühkmeid, puhastamisel tarvitatud aineid (narmad, takud, koe, kaltsud jne.), mis kergesti süttivad või kergesti süüdatavad.

Kõik sääraseid jäänud tulevad koguda suletavatesse tulekindlast materjalist valmistatud anumatesse.

Kõik kergesti süttivad või kergesti süüdatavad jäänud tuleb tööruumidest kõrvaldada vähemalt kord päevas igas tööliste vahetuses enne vastava tööliste vahetuse tööaja lõppu.

§ 77. Tööruumes, kõrvalruumes ja juurdepääsuteedel on keelatud põrandale või maha sülgamine, samuti jäänete põrandale või maha pildumine.

Tööruumes ja kõrvalruumes peab olema tarvilik arv veega varustatud suljekausse ja jäänetekogumise anumaid, samuti peab käitise õuel olema tarvilik arv jäänetekogumise anu- maid.

Suljekausid ja jäänetekogumise anumad tulevad tühjendada ja puhastada vähemalt kord päevas, misjuures peab tehtama kahjutuks ka nende sisu.

§ 78. Töö- või kõrvalruumes peab olema töötajatele alati saadaval paraja temperatuuriga joogikõlbulikk vett.

Joogivesi peab hoitama kraaniga või fontaaniga varustatud kinnises ja alati puhtas nõus.

Joogivett peab vahetatama vähemalt kord ööpäeva vältel.

VIII.

Ohtlikud ja terviskahjulikud tööprotsessid.

§ 79. Masinaid, aparate või muid seadiseid võib rakendada tegevusse ainult nende täielikul korrasolekul.

Ilmnenud rikked, mis võivad saada ohtlikuks masinatele või seadistele enestele või ümbruses töötajatele või läheduses viibivatele muudele inimestele, tulevad viivitamata parandada. Osutub see teostamatuks, tulevad masinad või seadised käigust kõrvaldada.

§ 80. Masinate, aparate, igasuguste seadiste ja ehitiste ohtlikud osad ja ohtlikud kohad peavad olema kaitsstud otstarbekohaselt.

§ 81. Raskuste tõstmiseks või paigutamiseks peab olema küllaldaselt seadiseid, mis ehituse, korrashoiu, proovimise ja talituse suhtes vastavad tõsteabinõude kohta antud määrustele.

§ 82. Raskuste tõstmisel või paigutamisel peab võetama tarvitusele kõik abinõud paigutatavate esemete kaldumise, libisemise, vee-

remise ja muude ohtlike vääratuste vältimiseks. Sääraseid töid võib teostada ainult kogunud isiku otsesel järelevalvel.

§ 83. Raskuste tõstmisel või paigutamisel ei tohi lasta töötada rasedaid naistöölisi ja alla 16 aasta vanuseid alaealisi.

§ 84. Käitise pidaja või juhataja on kohustatud selle eest hoolitsema, et töötajad oleksid teadlikud nende tööga seoses olevate ohtudega ja valvama selle järele, et töötajate poolt töötamisel oleks võetud tarvitusele kõik ettevaatuse-abinõud ohtude vältimiseks.

§ 85. Masinate või transmissioonide liikuvate või tiirlevate osade läheduses on keelatud rõivastumine või lahtirõivastumine, samuti ka laiade ja rippuvate rõivaste, lahtiste juuste, rippuvate juuste-palmikute, rippuvate paelte ja kaelasidemete jne. kandmine.

§ 86. Igasugustel ehitus- ja välistöödel, laoplatidel ja kinnistes laoruumides on keelatud kuhja või virna laotud materjalide alt õnnestamine või muud toimingud, mille tagajärjel võib tulla kuhja või virna varisemine.

Samuti on keelatud pehme, pudeva või vähepeisiva manneraine (liiva, mulla, savi jne.) väljavõtmine alt õnnestamine ja muul viisil tööde teostamine, millele võib järgneda kuhja või kalda sisselangemine.

§ 87. Kergesti varisevat ja veerevat materjali võib laduda virna ainult kindla ja tasandatud ning talvel lumest ja jääst puhastatud pinnale, kusjuures peab võetama tarvitusele kõik abinõud virnade varisemise ja laialiveeremise vältimiseks.

§ 88. Isikuid, kellest käitise pidajal või juhatajal teada, et nad kannatavad langetõve, krampide, peapöörituse, minestuse või nõrga kuulmise all, samuti ka pimedaid, tumme ja muude füüsiliste puudustega isikuid ei tohi lasta töödele, mis võivad osutada neile ohtlikuks, või millega nad võivad ohustada teisi töötajaid.

§ 89. Isikuid, kellest käitise pidajal või juhatajal teada, et nad põevad nakkushaigust, mis teistele töötajatele ohtlik, ei tohi tööle lasta.

§ 90. Joovastavate jookide pidamine ja tarvitamine käitistes peab olema keelatud.

Joobnud isikutele peab olema keelatud käitise ruumidesse sissepääs ja neis ruumes viibimine.

§ 91. Tööprotsessid, mis tekitavad eriti mürgiseid ja tervisohtlike gaase või auru (väevelsüsinik, tsüaanvesinik jne.), peavad toimuma hermeetiliselt kinnistes seadistes.

Gaasi või auru ei tohi sattuda tsooni, kus viibivad töötajad.

§ 92. Kuumust tekitavad tööprotsessid peavad toimuma eraldi hoonetes või eraldi ruumes.

§ 93. Suurel määral tolmu eraldavate ainetehvatamist, sõelumist, segamist jne. tuleb teostada sellekohases tolmukindlas ruumis; selleks otstarbeks tarvitavad masinad peavad olema varustatud seadisega, mis kõrvaldab tolmu levinemise.

§ 94. Tööprotsessid, millest eraldub suurel määral auru ja tekib udu (värvimine, pesimine jne.), peavad toimuma ainult eriruumes, misjuures tuleb võtta tarvitusele kõik abinõud udu tekkimise vältimiseks ja auru kondenseerumise piiramiseks seintel ja lael.

§ 95. Kui vaatamata kõigile tarvitusele võetud kaitseabinõudele ei ole võimalik täiel määral vältida mürgise gaasi, auru, tolmu või suitsulevinemist tööruumis, siis peab see ruum olema isoleeritud teistest ruumidest või varustatud säärase ventilatsiooniga, mis takistab gaasi, auru, tolmu või suitsu sattumist kõrvaruumidesse.

§ 96. Aparaatide ja seadiseid, milles tekib tervistkahjustavaid gaase, auru või tolmu, ei tohi avada enne, kui tolm neis on settinud või gaas või aur neist kõrvaldatud. Sõltumata sellest peab töötajaid varustatama otstarbekohaste kaitsemaskidega või respiraatoritega.

§ 97. Kui tööprotsessid tekitavad tervistkahjustavat gaasi, tolmu, auru või suitsu ja nende levinemist tööruumis ei ole võimalik vältida kõikide võimalikkude kaitseabinõude peale vaatamata, siis peavad töötajad olema varustatud gaasimaskidega, respiraatoritega või muude säärase kaitsevahenditega, mis tõkestavad kahjuliku gaasi, tolmu, auru või suitsu sissehingamist.

§ 98. Töödel, mis seoses põletishaavade tekitamise või rõivaste süttimise ohuga, samuti töödel, mis seoses sööv- või mürgainetega kokkupuutumise ja rõivaste alaliselt või perioodiliselt mürgumisega või vedelainetega läbiimbumisega — peab töötajaid tööohule vastavalt tööajaks varustatama vastavate kaitserõivastega, põlledega, jalatsitega, kinnaestega ja peakatetega.

§ 99. Töödel, mille juures eraldub silmi kahjustavat valgust või tolmu, või mille juures eralduvad killud ja sädemed, mis võivad töötaja silmi ja nägu vigastada, on tööandja kohustatud andma töötajale kaitseprillid, -raamid, -maskid jne.

§ 100. Kui tööprotsessil levib tolmu või auru, mis kutsub esile mürgituse või mõjub kahjulikult suu ja ninakoopale, peab töötajaid varustama arsti poolt määratud suu ja nina loputusvahenditega.

§ 101. Käitise pidaja või käitise vastutav juhataja on kohustatud selle järele valvama, et töötajaid säärastrasse kohtadesse (kaevud, kaevused, gaasi- ja suitsulöörid, tõrred, kinnised katlad jne.), kuhu võib koguneda mürgiseid, lämmataavaid või kuumi gaase või auru, tööle ei lasta enne, kui need kohad on põhjalikult õhustatud ja tehtud kindlaks neis töötamise ohutus.

§ 102. Mürgiseid aineid peab hoitama säärares ruumis ja säärase ettevaatlikkusega, et oleks välditud nende sattumise võimalus ükskõik kelle kätte ilma sellekohase loata ja arvestusega.

§ 103. Tööprotsessid ja toimingud mürgiste ainetega, kaasa arvatud nende ainetehvatamine, kaalumise, jahvatamine, sega-

mine ja pakkimine, võivad leida aset ainult sellekohaselt sisseseatud tööruumis.

§ 104. Käesoleva määruse paragrahv 103. nimetatud tööruumide põrandad ja seinad peavad olema ehituselt tihedad, siledad ja pragudeta ning neid peab olema võimalik kergesti puhastada ja pesta. Põrandaid peab iga päev puhastatama märjalt. Tarviduse korral peab põrandaid hoitama alaliselt märjad. Seinad peavad olema kaetud kas õlivärviga, kahvelkividega või muu pestava ainega.

§ 105. Kergesti süttivaid ja plahvatavaid aineid on lubatud hoida ainult sellekohastes eriruumides. Keelatud on nende ainete hoidmine tööruumes või töökohal suuremal hulgal, kui see tarvilik päeva jooksul ümbertöötamiseks või kasutamiseks.

§ 106. Lõhkeainete andmine töötajatele, kes ei oma oskust lõhkeainete käsitamises, on keelatud.

Lõhkeainetega lõhkumistööde teostamisel tuleb käsitada eeskirju, mis antud lõhkeainete tarvitamise kohta mäetööstuses.

§ 107. Ruumes, milles võib tekkida ja koguneda kergesti süttivaid ning tuleohtlikke gaase, auru või tolmu või kus hoitakse enam kui 25 kg kergesti süttivaid vedelikke, nagu bensini, bensooli, eetrit, väävelsüsinikku jne., samuti ka ruumes, mis ohtlikkude ruumidega otseselt ühenduses uste, akende, rihmaavauste, kanalite jne. kaudu, ei tohi olla ühtki tulepesa, masinat või seadist, mis võib tekitada sädet.

Valgustusseadis neis ruumes peab olema säärane, et süütamise või plahvatusoht oleks täielikult välditud. Selleks võib tarvitada: õhutiheda kaitsekupliga ümbritsetud hõõglampe, Dawysi lampe, kõrvalruumi valgustust, mis eraldatud ohtlikust ruumist õhutihedate ja tugevate klaasidest akende kaudu.

§ 108. Käesoleva määruse paragrahv 107. nimetatud ruume on lubatud soojendada ainult auru või vee keskkütte seadisega, mille kolle peab asuma eriruumis, mis ei ole otsest ühenduses ohtliku ruumiga.

Keskkütte auru või vee temperatuur ei tohi olla üle 120° C järgi.

§ 109. Kaitse juhataja loata ei tohi tööruumidesse lasta kedagi peale kaitsest töötajate või ametnikkude, kellel selleks õigus seaduse järele.

§ 110. Kaitse pidaja või juhataja peab selle eest hoolitsema, et tööõnnetuste puhul oleks kohal kõik esimeseabi vahendid ja vastavad abinõud vigastatu transporditeerimiseks.

IX

Transmissioonid.

§ 111. Puitseibide tarvitamine on keelatud kui liikumiskiirus on üle 20 m sekundis või kui transmissioon asub vahelduva temperatuuriga niiskeis ruumes.

§ 112. Võllidest ja muudest transmissiooni osadest väljaulatuvad kiilud, mutrid, poldid, kruvid jne. peavad olema kaetud siledalt, kas tiirlevate osadega koos liikuvate või täiesti

liikumatu kaitsetega. Nende varjamine riidetükkidega, puhastusvillaga või mõnel muul ebakindlal viisil on keelatud.

§ 113. Mitut ruumi läbistav transmissioon peab olema varustatud igas tööruumis hõlpsasti käsitatava siduriga, mille abil on võimalik liikumist kiiresti seisma panna igas ruumis. Sidur peab olema säärase ehitusega, et on välditud transmissiooni ettenägemata liikumine. Kui ei ole võimalik täita seda nõuet mõne tööruumi kohta, siis peab olema seatud sisse vastastikune signalisatsioon selle tööruumi ja jõumasina ruumi vahel.

§ 114. Üle 5 m kõrgusele asetatud veorihmade käsitamiseks peavad olema alaliste käsitamiskohtadele ehitatud vastavad lavad, mis varustatud 90 sm kõrguste käsipuudega ja 15 sm kõrguste äärliistudega.

§ 115. Põrandat läbistavad transmissiooni osad, nagu rihmad, köied, ketid, võllid jne. peavad olema varjatud vähemalt 2 m kõrguse ja põranda avaused peavad olema piiratud vähemalt 15 sm kõrgete äärliistudega.

§ 116. Tiirlevad võllid, samuti ka muud tiirlevad transmissiooni osad, nagu hammarrattad, seibid, muhvsidurid, hõõrrattad jne., peavad olema varjatud tugevate ja kindlalt kohalseivate kaitsekatetega või kaitsevõredega, kui vastavad osad asuvad maa- või põrandapinnale lähemal kui 2 m.

§ 117. Käigud ja lavad üle transmissiooni võllide ja nende osade peavad olema tugevad ja katma võlli kui ka selle osad tarvilikus kohas täiesti. Need käigud ja lavad peavad olema varustatud 90 sm kõrguste käsipuudega ja 15 sm kõrgete äärliistudega.

§ 118. Laagrist või seinast väljaulatuvad horisontaalvõllide otsad peavad olema varjatud kindlalt paigalseivate tupeliste kaitsetega.

§ 119. Transmissiooni määrdeseadised peab olema võimalik käsitada kaitseadiseid kõrvaldamata.

§ 120. Pikad transmissioonivõllid peavad olema varustatud otstarbekohaselt varjatud kompensatsiooniduritega.

§ 121. Üle 70 mm laiad rihmad, samuti ka rihmad, mille liikumiskiirus üle 9 m sekundis, peavad olema varjatud põrandalt vähemalt 2 m kõrguseni.

§ 122. Üle 150 mm laiad rihmad, vaatamata nende asukohale ja liikumiskiirusele, peavad olema rihma vedaja küljelt varjatud tugeva kaitseadise või vähemalt vedavseibi telje tasapinnast kuni veetavseibirihmamahajooksu kohani. Kaitseadise peab olema asetatud võimalikult rihma ligidale ja olema viimasest vähemalt 50 mm laiem.

§ 123. Rihmaühendid peavad olema pida- vad, siledad ja painduvad.

§ 124. Veoketid ja köied, vaatamata nende mõõtudele ja liikumiskiirusele, peavad olema kaitsud samuti kui üle 150 mm laiad rihmad.

Terasest veolindid peavad olema ümbritsetud tihedate võrkjaste kaitsetega terves ulatuses.

§ 125. Seibilt mahavõetud rihmad peavad olema kõrvaldatud täiesti või pandud seibi

juures asuvale rihmakandjale, mis takistab rihma kokkupuutumist võlli või mõne muu tiirleva transmissiooni osaga.

§ 126. Üle 50 mm laiade rihmade, samuti ka rihmade, mille liikumiskiirus üle 9 m sekundis, käigu ajal käsitsi seibide asetamine ja seibilt võtmine on keelatud.

Kuni 50 mm laiade rihmade, samuti kui 9 m/sek. liikuvate rihmade käsitsi seibile asetamine käigu ajal peab toimuma vastava konk-suga varustatud sirge ja oksteta varda abil, mille pikkus säärane, et rihma seibile asetamisel varda alumine ots ei tõuseks üle 50 sm põrandalt.

§ 127. Rihma paigutamiseks jõdeseibile peab olema mehaaniline rihmanihut, mis väldib rihma veoseibile kogemata sattumise.

§ 128. Hammasrataste ühendused sissejooksukohtadel peavad olema varjatud pealt ja küljelt. Hammasrataste kaitsmine ainult käsipuudega on keelatud.

§ 129. Parandus- ja ehitustööde teostamisel kuni 3 m kaugusel tiirlevatest transmissiooni osadest, peavad olema viimased kaitstud kindlate ajutiste varjenditega.

§ 130. Hõõrrataste ühendused sissejooksukohtadel peavad olema varjatud.

§ 131. Transmissioonil asetsevate rihmade parandamine ja õblemine transmisseiooni käigu ajal on keelatud.

Samuti on keelatud muude transmisseiooni osade parandamine ja korraldamine transmisseiooni käigu ajal.

§ 132. Transmissiooni võlli ja muid transmisseiooni osi õlitada ja puhastada käigu ajal on lubatud ainult sääraste abinõudega, mis võimaldavad selle toimingut ohutult.

§ 133. Transmissiooni juures tarvitatavad kanderedelikud peavad olema ehituselt tugevad ja kerged ning valmistatud terve ja oksteta puudust.

Redeli peeled peavad olema varustatud ülevalt metallist võllihaaravate tugikonksudega ja alt seadisega, mis takistab redelil libisemist.

Redeli ülemine ots 50 sm pikkuselt, kaasarvatud tugikonksud, peab olema kaetud kaitsekilbiga.

Redeli pikkus peab olema säärane, et redel tööasendis moodustaks põrandaga umbes 60° nurga.

§ 134. Igas tööruumis peab olema niipalju kanderedeleid, et töötajal ei tuleks redelit töökohale tuua üle 30 m kauguselt.

§ 135. Transmissioonide korrashoidu ja määrimise töid tohib usaldada ainult vilunud meestöötajale, kes vähemalt 17 a. vanad.

Nende tööde täitjad peavad olema varustatud sellekohaste kaitserõivastega.

X

Jõumasinad.

§ 136. Jõumasinad peavad asuma eriruumis. Üldistesse tööruumidesse võib jõumasinat asetada ainult siis, kui see möödapääsmata eriliste töötingimuste tõttu.

Üldistesse tööruumidesse asetatud jõumasinad peavad olema eraldatud tööruumides olevatest teistest töökohtadest vähemalt 1,20 m kõrguse tugeva võrega.

§ 137. Jõumasina ruumi laius ja pikkus peab olema säärane, et jõumasina kaitsevarjendite ja seinade või võre vahele jääb vähemalt üks meeter vaba läbikäiku.

§ 138. Isikutele, kes ei ole määratud käitise pidaja või juhataja poolt töötama jõumasinate ruumes või kes ei kuulu tööjuhatajate hulka, peab olema keelatud käitise pidaja või juhataja loata jõumasinate ruumimissa ja seal viibida. Sellekohased kuulutused peavad olema pandud üles jõumasinate ruumide välisuste väliskülgedele.

§ 139. Kui jõumasinate ruumi põrandal olles ei ole võimalik ohutult käsitada kõiki masina osi, siis vastavatel kohtadel peavad olema sellekohased treppidega varustatud lavad, mis juures lavad ja trepid peavad olema varustatud vähemalt 90 sm kõrguste käsipuudega vähemalt 15 sm kõrguste äärliistutega.

§ 140. Jõu- ja töömasinate vahelise siirded peavad olema kaitstud vastavalt transmisseioonide kohta antud kaitsetehniliste määruste eeskirjadele.

§ 141. Juurdepääsuvabad liikuvad jõumasinate osad, nagu kepsud, vāntlid, vāndad, kolbivārdad, ristpead, hoograttad jne. peavad olema otstarbekohaselt varjatud või kaetud.

§ 142. Jõumasinate liikuvatest osadest väljaulatuvad kiilud, mutrid, poldid, kruvid jne. peavad olema ligipääsukohtadel kaetud siledalt, kas tiirlevate osadega koos liikuvate või täiesti liikumatute kaitsetega.

§ 143. Jõumasinate juurdepääsuvabad hammasrataste ühendused nende sissejooksukohtadel peavad olema varjatud nii pealt kui ka küljelt.

§ 144. Jõumasinate ruumi ja tööruumi vahel peab olema signaaliseade, millega jõumasinate ruumist tööruumi võimalik anda märku jõumasina käivitamisest ja tööruumist jõumasinate ruumi jõumasina seismapaneku vajadusest.

§ 145. Jõumasinat käigu ajal määrada või õlitada on lubatud ainult siis, kui jõumasin on varustatud ohtu kõrvaldavate määrimis- või õlitamisseadistega ja ohtu kõrvaldavate teiste vastavate kaitsevahenditega.

§ 146. Jõumasinat käigu ajal parandada, korda seada ja puhastada on keelatud.

§ 147. Jõumasina parandamisel, kordaseadmisel ja puhastamisel peavad olema võetud tarvitusele kõik abinõud jõumasina ettenägematult liikumise vältimiseks.

§ 148. Jõumasinat käivitada enne kaitsevadiste kohaleasetamist on keelatud.

§ 149. Enne jõumasina käivitamist peab olema selgitatud, et kõik jõumasina osad ja kaitsevadised on korras; kõigist riketest, milliseid ei ole võimalik viivitamata kõrvaldada, peab masinist otsekohe teatama käitise pidajale või käitise juhatajale.

§ 150. Jõumasinate käsitsemist tohib usaldada ainult kainete ja vastava oskusega vähemalt 18. a. vanuste meestöötajate kätte.

§ 151. Jõumasinate ruumis peavad olema pandud nähtavale kohale välja jõumasinate käsitlemise eeskirjad.

Tuulrattad.

§ 152. Tuulrattad nende kindlalt seisma panemiseks peavad olema varustatud kiiresti töötava pidurseedisega. Pidurseedis peab vältima tuulratta ettenägematult liikumise võimaluse.

§ 153. Tuulratta ülemiste osade määrimiseks või õlitamiseks peab olema automaatseedis. Automaatseedise puudumisel nimetatud osade määrimine või õlitamine peab teostuma küllalt mahukate õlikute abil, mis täidetakse ainult tuulratta seisajal.

§ 154. Tuulratta tiibade juures olevad laavad peavad olema ümbritsetud tugeva vähemalt 90 sm kõrguse kaitseaiaga ja 15 sm kõrguse äärliistuga. Lavadele viivad trepid või redelid peavad olema tugevad ja varustatud tugevate käsipuudega.

Vesirattad ja -turbiinid.

§ 155. Vesirataste ja -turbiinide vesivärvad ja reguleerimissulud peavad olema veetihedad ja kergesti liigutatavad.

§ 156. Masinaruumi põrand peab talvel hoitama jääst puhas ja olema alati käimiskõlblik.

§ 157. Vesirattad ja -turbiinid peavad olema varustatud vastava pidurseedisega, mille abil on võimalik ratast kindlalt paigal hoida.

§ 158. Turbiinikamber ja vesirattaruum peavad olema varustatud juurdepääsu treppidega.

§ 159. Turbiini veejuurdevoolutoru peab olema varustatud hüdroregulaatoriga veekiiruse suurenemise takistamiseks üle lubatava ülemmäära.

§ 160. Turbiin, millel puudub hüdroregulaator, peab olema varustatud vastava pidurseedisega, mis arvestatud turbiini täiekoormatusele.

Auruturbiinid.

§ 161. Turbiiniruumi all asuvad keldriruumid peavad olema avarad ja küllaldaselt valgustatud. Neis ruumes asuvate kondenssaatorite, pumpade, torustikkude jne. käsitlemine peab olema hõlbus ja ohutu.

§ 162. Turbiinide täiteventiilid (sulgeventiilid) peavad sulguma tihedalt. Masina valvemeeskond peab alaliselt jälgima, et ventiilid oleksid korras.

§ 163. Enne turbiini käivitamist peab turbiini madalrõhu auruga soojendatama, et vältida auru kondenseerumise võimalust.

§ 164. Turbiinid peale hariliku regulaatori peavad olema varustatud veel kaitserregulaatoriga, mis momentaalselt katkestab auru juurdevoolu turbiini, kui turbiini kiirus ületab normaalse kiiruse 10% võrra.

Aurumasinad.

§ 165. Masinaruumi all asuvad keldriruumid peavad olema avarad ja küllaldaselt valgustatud. Neisse ruume asetatud kondenssaatorite, pumpade, torustikkude jne. käsitlemine peab olema hõlbus ja ohutu.

§ 166. Aurumasinate täiteventiilid (sulgeventiilid) peavad sulguma tihedalt. Masina valvemeeskond peab alaliselt jälgima, et ventiilid oleksid korras.

§ 167. Aurumasinate üle 2 m läbimõõduga hoograttad peavad olema varustatud mehhaanilise rattapöörajaga.

§ 168. Aurumasina hoogratast pöörata töötaja enda keharaskusega on keelatud.

§ 169. Enne hoogratta pööramist peab suletama sulgeventiil ja avatama tsilindrite läbipuhumiskraanid.

§ 170. Enne aurumasina käivitamist peab masinat läbipuhumiskraanide lahti olekul auruga soojendatama.

§ 171. Aurumasina aurujuurdevoolutoru peab olema varustatud vähemalt ühe sulgeventiili ette asetatud kondenssaadiselega.

§ 172. Regulaatorile liikumist siirnav seadis peab vältima regulaatori ettenägematult seismajäämist. Rihma ja nõõri siireks tarvitada on keelatud.

Plahvatusmootorid.

§ 173. Kepsu poltide mutrid peavad olema kinnitatud sääraselt, et need masina töötamisel ei lödveneks.

§ 174. Mootori vaatlemisel või lahtivõtmisel peale töötamist peab võetama tarvitusele abinõud plahvatuste vältimiseks, mida võivad kutsuda esile mootorisse jäänud gaasid.

§ 175. Mootorist väljuvad gaasid tuleb juhtida välisõhku väljalasketoru kaudu, et oleks välditud gaaside sattumine tööruumi või kõrvalruumidesse.

§ 176. Mootori sumbutaja, kui see ei evi erikonstruktsiooni, peab mahult vastama vähemalt üksiku tsilindri 5-kordse töökäigu mahule.

§ 177. Masinaruumis asuvad väljalasketorud ja gaasi ärajuhtimistorud peavad olema isoleeritud ja kaitstud süttiva ainetega kokkupuumise eest. Sumbutajad peavad olema asetatud väljaspoole masinaruumi.

§ 178. Gaasi juurdevoolutoru peab olema varustatud automaatselt sulguva ventiiliga, mis asetatud vahenditult mootori ette.

§ 179. Kolvid, klapid ja silindri tihendkarbid peavad olema seevõrra tihedad, et oleks välditud gaasi sattumine masinaruumi.

§ 180. Mootori käivitamisel hoogratast pöörata töötaja enda keharaskusega on keelatud.

§ 181. Mootorid peavad olema ehituselt kergesti ja ohutult käivitavad. Üle 15 hj. neljataktilised ja üle 25 hj. kahetaktilised mootorid peavad olema varustatud käivitamiseadisega suruõhu, läbitöötatud gaasi või elektri abil.

§ 182. Käsitsi võib pöörata ainult hoograttaid, millel kodarad kaetud täiesti siledalt. Hoogratta pööramisel vända abil peab olema vänt automaatselt väljalülitav ja kindel tagasilöögi vastu.

§ 183. Mootori käivitamine hapniku abil on keelatud.

§ 184. Mootorid, millede seismapanek normaalselt teostub lavalt, peavad olema varustatud veel masinaruumi põrandalt käsitatava seisatamiseseadisega.

§ 185. Gaasimootori gaasijuurdevoolutorustik peale masina küljes oleva hariliku sulgeventiili peab olema varustatud käepärase lisa sulgeventiiliga, mis peab asuma võimalikult masinaruumis.

§ 186. Regulaatorile liikumist siirmitav seadis peab vältima regulaatori ettenägematult seisumajäämist. Rihma ja nööri siireks tarvitada on keelatud.

§ 187. Ristpead, vändatapid, eksentrid, liuroopad ja tihendkarbid peavad olema varustatud automaatselt töötavamäärdeadiseaga.

§ 188. Mootori kütteainetõu täitmine peab teostuma kas päevavalgel, õhutiheda kaitsekupliga ümbritsetud hõõglambi valgusel või Dawysi lambi valgusel.

Lõppeeskirjad.

§ 189. Käesoleva määruse §§ 15, 19, 21, 63, ja 64 eeskirjad kehtivad ainult nende käitiste kohta, mis asutatakse peale käesoleva määruse kehtimahakkamist, samuti käitiste nende tööstushoonete kohta, mis püstitatakse või kapitaalselt ümber ehitatakse peale käesoleva määruse kehtimahakkamist.

§ 190. Käesoleva määruse §§ 167, 172, 181, ja 186 eeskirjad kehtivad ainult nende masinate kohta, mis püstitatakse peale käesoleva määruse kehtimahakkamist.

§ 191. Käesoleva määruse kehtimahakkamisega lakkab kehtimast Vabrikute ja Mäeasjade Ameti poolt 19. veebruaril 1913. a. antud ja Kaubandus- ja Tööstusministri poolt 31. märtsil 1913. a. kinnitatud (VSKK art. 1515) vabrikutööstusliikudes käitistes tööohute vältimise määrus.

§ 192. Käesoleva määruse eeskirjad kehtivad nii võrd, kui võrd vastavad erimäärused ei korralda tööõnnetuse vältimise ja töötervis- hoiu küsimusi teisiti.

Ringvaade.

Kursuse korraldamisest ametiühinglastele ja töölisvanematele.

Kutseühingute liikmete arv viimase kahe aasta jooksul on kasvanud enam kui kahekordseks. Kasvava liikmete arvuga peab kasvama ka ametiühingulises töös vilunud jõudude arv, keda võiks rakendada tööle juhatustes, sektiioonides, toimkondades ja töökohtadel usaldusmeestena. Praegu on kutseühingutes terav puudus vilunud tegelastest ja selle all kannatab nii kutsealaline organiseerimine, kui ka ühingute sisemine töö. Selle puuduse järeldusena võib tekkida ühingute sise- ja välistöös seisak ja asjata oleks mõõnas otsida ainult väliseid põhjusi. Samuti on juurde tulnud palju uusi töölisvanemaid, kelle instrueerimine nendel täita olevatest ülesannetest ja teadmiste täiendamine maksvatatest töökaitseseadustest ja määrustest oleks hädavajalik. Arvestades nende asjaoludega, otsustas E. T. Keskliidu juhatus korraldada ametiühinglaste ja töölisvanemate kursusi. Kuna selline üritus, kui ta tahab olla aja- ja otstarbekohane, nõuab kõigi olemasolevate jõudude tööle rakendamist, siis otsustas keskliidu juhatus pöörata E. Tööliskoja poole, et koos nimetatud keskasutistega, eestkätt Tallin-

nas, korraldada ametiühinglastele ja töölisvanematele pikemaajaline kursus, kus leiaksid käsitamist peajasjalikult praktilised küsimused.

Nii E. T. Haridusliit, kui ka Tööliskoda olid põhimõtteliselt nõus ühise kursuse korraldamisega ja esimesel esindajate nõupidamisel said kursuse kava ja tehnilise korraldamise põhijooned väljatöötatud. Ühtlasi otsustati üksmeelselt toimkonda juurde kutsuda E. Haigekasade Liit. Järgneval toimkonna koosolekul jõuti kursuse kava ja lektorite suhtes kokkuleppele ja näis, et suuremad raskused kursuse korraldamise teelt olid kõrvaldatud ja hädavajalik üritus teoks saamas.

Täiesti ootamatult viimasel toimkonna nõupidamisel, kus tuli lõplikult kokku leppida piasjasjades, tekkis toimkonna koosseisu kuuluvate inimeste vahel konflikt toimkonna tööga mitte seoses olevates küsimustes ja kursuse korraldamise eel- tööd katkesid. Ekspiarvamiste ärahoidmiseks peab mainima, et E. T. Keskliit tekkinud konflikti põhjustesse otseselt ega kaudselt segatud ei ole.

Kuna E. T. Keskliit ei pea otstarbekohaseks kursusi iseseisvalt korraldada ja tema poolt algatatud kursuste korralda-

mise eeltööd on keskliidust mitte olenevatel põhjustel katkenud, siis oleks soovitatav, et mõni teine keskorganisatsioon tõstaks küsimuse uuesti ülesse ja katsuks teid leida hädavajaliku ürituse läbiviimiseks.

Tallinna Rahvaülikooli eeloleva hooaja tegevusest.

Tallinna Rahvaülikool, mille tegevus pidevalt laienenud ja mitmekesisemaks muutunud, korraldab ka käesoleval talvel rea kursusi, õpiringe ja populaar-teaduslikke loenguid.

Erilist huvi tööliskonnale tohiks pakuda uue üritusena rahvaülikooli alaline kursus **kodaniku õpistu** nime all. Õpistu algab tööd 19. okt. kell 19 sihtasutis „Tallinna Rahvamaja“ ruumes, Pärnu mnt. 41 (end. trükikoda „Täht“) ja töö toimub igal teisip. ja neljap. kella 19–22. Õppemaks kr. 1 – poolaastas. Õppekavas on: Üldine ja eesti ajalugu, majandusteadus, keel ja kirjandus ja organisatsioonilised küsimused — (koosolekute juhatamine, ühingu te asjaajamine, vaidlus- ja kõneoskus j. m.). Õpistu kuulujail on õigus kasutada Tln. Rahvaülikooli Seltsi rikkalikku raamatukogu.

Peale selle korraldatakse terve rida kursusi: kiirkirja, elektrotehnika, raamatupidamise, kaubanduse-rehkenduse, praktilise matemaatika, majapidamise ja keelte kursusi.

Erikursusena toimub koos Tln. kul-laseppade ametiühinguga joonistamine kullaseppade-graveerijatele.

Kõigi kursuste algus oktoobrikuus.

Tallinna Rahvaülikooli büroo asub S. Kloostri 16. Avatud äripäeviti kl. 17–20.

Kodaniku õpistu kursusele soovijaid registreerib ka Eestimaa Töölisühingute Keskliit, Pärnu mnt. 41.

Loodame, et Rahvaülikooli töö leiab elavat vastukaja tööliskonnas.

Töö- ja palgaolud tekstiilkäitistes.

Suvised hooaja möödumisega on määrgata teatud elavnemist ka Tallinna tekstiilkäitiste elus ja nimelt – tööliste alati kõige akuutsema küsimuse – palgaolude korraldamise juures. Paistab, et ametiühingu

juhtimisel provintsis läbiviidud palgakõrgendamise aktsiooni teravam ots on nüüd sihitud pealinna tekstiiltööliste olukorra korraldamisele. Omal ajal *Tekstiiltööliste Ühingu* juhatuse ettepanek töösturitele organisatsioonidevahelise lepingu sõlmimiseks, ei leidnud otsekohest vastutulekut töösturite poolt, kusjuures *Üleriikliku Tekstiiltöösturite Ühingu* juhatuse pidas taktiliselt paremaks asuda n. ö. ajavenitamise poliitika platvormile. Loomulik, et sarnane asjaolu ei olnud sugugi vastuvõetav tekstiiltööliskonnale, kuna järjest kasvav elukallidus nõudis paralleelset palkade reguleerimist. Provintis, kus asuvad suuremad tekstiilkäitised, haaras siinjuures initsiatiivi oma kätte, alguses Narva ja hiljem Sindi, kelle käitiste tööliste koosolekute poolt esitati palgatõstmise nõudmised 20–25% võrra. Need nõudmised rahuldadas osaliselt Töötulide Lahendamise Komisjon, tõstes tööliste palku 7–10%, kuid komisjoni otsuste elluviimine leidis rahuliku lahenduse ainult Narva *A.-s. Villa* käitises, kus 75% käitises töötavaist töölistest sai enam kui 7% palgalisa, mis oli sundotsusega maksmapandud ja misugune palgatõus ise kujunes väikeseks.

Teiseilmeliseks kujunes aga komisjoni sundotsuste kehtimapanek Narva *Kreenholmis* ja *Sindi* kohalikus käitises. Nimelt leidis Kreenholmi töölisnõukogu, et palgatüli lahendus vabrikuvallitsuse poolt ei ole kooskõlas Töötulide Lahendamise Komisjoni otsusega, missugune annab vabrikuvallitsusele küll võimaluse reguleerida tööliste palkasid, kuid ei võimalda palka tõsta üle 8%, s. o. üle komisjoni poolt otsustatud palgatõusu protsendi. Kuna aga Kreenholmi vabrikuvallitsus talitas nii, et mõnele töölisle lisati palka kuni 20%, mõnele aga üldse mitte, pidas töölisnõukogu niisugust teguviisi omavõliliseks ja andis asjale seadusliku käigu kaevates Rüügikohtusse.

Peaaegu samasugune olukord on kujunenud ka Sindis, kus vabrikuvallitsus oma äranägemise järele kõrgendas üksikute tööliste palku. Sotsiaalministrile esitatud protest on jäänud tagajärjeta ja töölisnõukogu otsib lahendust Riigikohtus.

Narva *Kalevivabriku* töölisnõukogu kavatses hiljuti hakata nõudma tööliste palkade kõrgendamist, kuid esimene selleks kokkukutsutud üldkogu koosolek ebaõnnestus kvoorumi puudumisel. Tööliste

enamuse ükskõiksus on seletatav sellega, et suurem osa neist töötab tükitöö alusel, teenides märksa parema tasu võrreldes päevatöolistega. Kuid töölisnõukogu ei loobunud siiski täielikult palgatõstmise kavatsusest, lükates viimase järgmisele koosolekule.

Palgakõrgendus-aktsioon kajastus juba 8. augustil Tallinnas, mil pealinna suurema tekstiilkäitise „*Balti Puuvillavabrik*“ tööliste üldkogu koosolek üksmeelselt otsustas nõuda kõikide tööliste *palgade tõstmist 25% võrra*. Ühtlasi rõhutas üldkogu, et palgasumma üldine tõstmine niisugusel kujul, nagu see oli möödunud aastal, pole töölistele vastuvõetav, kuna see teeb palgade korraldamise täiesti tööandja äranägemisest olenevaks, mida ei saa keegi kontrollida, nagu tookordsed kogemused seda näitasid. Samuti kui teistes käitistes Töötulide Lahendamise Komisjon osaliselt rahuldab tööliste nõudmise ka kõnesolevas käitises, tõstes palku 8% võrra.

Praegu ei ole veel selgunud, kuidas Balti Puuvillas palgakõrgendus tegelikult läbi viiakse, kuid sundotsus andis vabrikuvallitsusele tõuke alustada ratsionaliseerimist, tõstes telgede arvu kolmelt neljale, mille tõttu vallandatakse üle 80 kuduja.

Et anda täieliku ülevaate olukorra kohta ülalnimetatud käitistes, peab nentima, et momendil *Kreenholmi* ja *A.-s. Villa* käitiste töökoormatus väheneb; selle tõttu *Kreenholmis* vallandatakse 100 töolist ja *A.-s. Villas* 20 töolist.

Balti Puuvillavabriku tööliste eeskujul ka siiditööstus „*Tekstilana*“ tööliste üldkogu koosolek 4. septembril, millest võttis osa 7% käitise tööliste üldarvust, otsustas üksmeelselt nõuda vabrikuvallitsusest kõikide tööliste palgade tõstmist 15% võrra, kangrute eri-palgakategooriate kaotamist, palgade ühtlustamist, proovitööde mõiste kindlaksmääramist ja tükitöö puhul päevase teenistuse miinimumi, 3 krooni kindlustamist. Üksmeelselt otsustati samuti alustada tööseisakut 16. septembril k. a. kell 6 hommikul, kui käitise juhatus ei tule vastu tööliste nõudmistele.

Paratamatult tuleb pikemalt selgitada „*Tekstilana's*“ valitsevat olukorda, kuna see momendil on täiesti erisugune ja võib edaspidi olla ka teiste käitiste töölistele näitlikuks õppetunniks. Nimelt omal ajal käitises määras tükitööde tasu endine käi-

tise juhataja, kes on nüüd käitises lahkunud. Tööliste palgatasu oli rahuldav, kuna kehtisid teatud reeglid tükitööde tasude määramise juures, millistest pidasid kinni mõlemad pooled. Kuid kõik need reeglid olid suulised, n. ö. aumeeste kokkulepe, kirjalikult fikseerimata.

Tööliste üksmeelne teguviis andis tagajärgi sest peaaegu kõik nõudmised: palka tõsteti keskmiselt 10%; kallimate riidesortide kangrutele kindlustati tükitööga kr. 2,56 ja odavamate pealt kr. 2,16 päevas; tükitööde meetrihinna väljaarvestamisel on aluseks kr. 3,— ja 2,5; proovitöö eest maksetakse kindlustatud palga alusel.

Tutvunedes olukorraga teistes siidikäitistes, peab nentima, et viletsad töötingimused valitsevad „*Rauaniidis*“. Käitise kangrud töötavad juba pikemat aega 6 tundi päevas. Kuuldavasti täie koormatiseega töötamist takistab produktsiooni ümberkorraldamine uutele põhialustele. Ülemineku ajajärk olla lõppemas ja juba lähemas tulevikus kangruosakond hakkab töötama 8 tundi päevas iga vahetuse kohta.

Palganõudmise aktsioon nurjus „*Eesti Siidis*“, kuna selleks kokku kutsutud koosolekule ei ilmunud vastav arv töölisi.

„*Transiito's*“ õnnestus suka os-na tööliste palgakõrgendamise aktsioon. Üldkoosoleku nõudmise kohaselt tõsteti töölistele palka 12—30%.

Tallinna väiksemad siidikäitised, väljaarvatud mõni üksik, töötavad täie koormatusega ja masinate arvu suurendamise abil tõstes isegi käitise produktsiooni. Üldiselt kõigi siidikäitiste kohta tuleb märkida, et ajutine kriisajajärk, mis oli tekkinud Eestis kunstiidi importeeriva firma käitistele võlgu müügi lõpetamisega ühe Tallinna käitise süü tõttu, on möödunud ja käitiste juhatuste majanduslik seisukord on normaalne. Kuid ka seal ei ole töölistel sugugi rahul maksvate palgatingimustega; selle küsimuse esilekerkimist väiksemates käitistes on oodata lähematel nädalatel.

Tähelepandava võidu käitise juhatuse üle saavutasid *A.-s. Vennad Toferi* käitise öövahetuse ketrajad, kes esitasid palgatõstmise nõudmise: tunnitasu suhtes — 29 sendilt 35 sendile ja tükitöödelt — 15% võrra tasult.

Kuna nende nõudmine jäeti vabrikuvallitsuse poolt rahuldamata, võtsid kõik

13 ketrajat lõpuarved. Vaatamata käitise juhataja seletusele, et öövahetust ei olevat vaja ning et mõne aja pärast oleksid need töölised vallandatud, ilmnes öövahetuse lõppemisega terav lõngade puudus, nii et tööandja nõustus ketraajate nõudmistega ja kutsus nad uuesti tööle, jättes aga välja 3 ketraajat kui „ässitajaid“. Ülejäänud 10 töolist tulles tööle ja nähes, et 3 töolist puuduvad, panid kohe masinad seisma ja nõudsid 3 „ässitajate“ tööle tagasivõtmist. Siingi alistus tööandja. Tööliste solidaarsus ja üksmeel kindlustas neile 100%^o-se võidu!

Tekstiiltöölise Ühingu esindajatekogu oli koos.

Puhkepäeval 26. sept. peeti Tallinnas E. Tekstiiltöölise ühingu esindajatekogu koosolekut. Esindajaid oli kokku sõitnud Narvast, Sindist ja Tartust. Avas koosoleku ühingu esimees E. Kadakas. Juhatajateks valiti Kadakas Tallinnast, Mölder Narvast ja Kuller Sindist. Sekretariaati Mihkelson, Tilk, Saar, Orav ja Laasi.

Tegevuse ja kassaaruande esitas E. Kadakas, mis koosoleku poolt vastu võeti. Samuti võeti vastu tegevuskava ja pooleaasta eelarve Kr. 1000.— ulatuses. Ühingu eelmise kongressi poolt ühingust väljaheidatud liikmed P. Tõkke, L. Mentak ja A. Parve otsustati ühingusse tagasi võtta.

Peale referaatide ettekandmist võeti vastu resolutsioonid, milles rõhutati organiseerimise tähtsust ja tunnistati vajalikuks, et töölisnõukogud peaksid lähemat sidet ametiühingutega.

Tekstiiltöölise Ühingu kavatses panna erilist rõhku eeloleval talvel organiseerimisele. Selleks on palgatud ühingu organisatoriks — asjaajajaks J. Mihkelson.

Elektrikute palgavõitlus.

Teatavasti esitasid Tallinna ja Nõmme elektrikud oma ühingu kaudu ettevõtjatele kollektiivlepingu sõlmimise ettepaneku. Lepingule juurelisatud hinnakirja põhjal oleksid katõotasud tõusnud. Tõotasude tõstmise nõudmine elektritõõde alal on seda enam põhjendatud sel leparast, et viimase kolme aasta jooksul,

mil elukallidus on märgatavalt tõusnud, elektrikute tõõtasud on pidevalt langenud. Ühingu poolt esitatud lepingu nõõdmise ettepanekule ettevõtjad ei võtnud vaevaks vastata. Kuna aga tõõtasude tõõstmise küsimus elektrikute hulgas oli eriti akuutne, siis enne kui ühingu juhatus oleks saanud seisukohta võtta järgnevateks sammudeks, puhkes spontaanselt ülelinnaline tõõseisak. Tõõseisaku põhjusi pole raske aimata: vilets tõõtasu, pikk tõõpäev, sotsiaalkindlustuse puudumine.

Tõõseisak pani siiski ettevõtjad mõtlema ja otsustati tõõlistega läbirääkimisele asuda. Ülelinnalisel elektrikute koosolekul, millel selginesid läbirääkimiste tulemused, otsustati tõõle asuda. Läbirääkimised ettevõtjatega on kestnud paari nädala ümber ja tulemused üldjoontes on selgunud. Ettevõtjad loevad kollektiivlepingu sõlmimist varajaseks sel põhjusel, et kumbki pool ei ole tarvilisel määral organiseeritud. Kuid et tõõtasud on tõõesti madalad, siis umbes pooled registreeritud installaatoritest on valmis tõõlistega lühema aja peale kokkulepet sõlmima, mille põhjal tõõtasud märksa tõõuseksid. Kui kokkuleppega ühinevad ka teised installaatorid, kes läbirääkimistest seni üldse osa võtnud ei ole, siis võib kokkuleppe aega pikendada.

Elektrikute ühingu juhatus on ettepanekut kaalunud ja otsustanud kokku kutsuda ülelinnaline elektrikute koosolek, kus siis võetakse lõplik seisukoht.

E. toidu ja maitseainete tõõliste ametiühingu tegevusest.

Ülelinnalise pagari- ja leivatõõliste koosoleku poolt vastuvõõtetud otsused puhkepõõeva rahu kindlustamiseks esitati sotsiaalministrile. Tõõliskond soovib, et pagaritõõliste õõtõõ keeluseaduse põhjal antud sotsiaalministri määrust muudetakse ja keelatakse puhkepõõeval ka ettevõõtte omanikel tõõtamine.

Hõõrra ministri seisukohta tõõliste poolt esitatud otsuse kohta ei ole teada. Kuuldavasti olevat sotsiaalkindlustuse osak. direktori poolt tehtud tõõõnspektoritele korraldus koostada protokollid ettevõõtjate vastutusele võõtmiseks neis pagari ja leivatõõõstustes, kus puhkepõõeval tõõõtavad kr. 10 — 30.—

„osanikud“ sellele vaatamata, et nad Kaubandus-Tööstuskojas ettevõtte kaasomanikkudena on registreeritud. Pagari- ja leivatöölised ootavad põnevusega kohtu otsust ja näeksid meeleldi, et need töölised, kes „olude sunnil“ ettevõtte kaasomanikuks tehtud, astuvad uuesti tööliste ridadesse oma majandusliku olukorra parandamiseks. Kui kohus leiab, et kr. 10–30 „osanikud“-töölised, kes registreeritud Kaubandus-Tööstuskojas, on siiski kr. 5000.— ja enam ettevõttes täieõiguslikud kaasomanikud ja võivad puhkepäeval karistamata töötada, tabab neid töölisi kurb saatust sotsiaakindlustuse seaduste seisukohalt. Kindlustusnõukogu otsuse kohaselt 31. jaan. 1931. a. kuulub tööstusettevõtte osanik, kes töötab samas ettevõttes haiguse vastu kindlustamisele, nagu iga teine teenija või tööline, kuni tema ei ole kantud äriregistrisse selle ettevõtte osanikuna.

Äride registreerimise seaduse (R. T. 36—1927) põhjal peetakse Kaubandus-Tööstuskoja juures äride registrit ja sama seadus määrab:

§ 12. „Niikaua kui registreerimisele kuuluv asjaolu ei ole kantud äride registrisse, ei või isik, kelle firmasse see asjaolu puutub, ennast põhjendada tähendatud asjaolule kolmanda isiku vastu“.

Asjaolu, et äri ei ole enam ainuisklise äripidaja oma, vaid osanik on juurde tulnud, tuleb teadustada Kaubandus-Tööstuskojale äride registrisse kandmiseks.

Aluseks võttes eeltoodut ja silmaspidades asjaolu, et siiaajani teadaolevad pagari- ja leivatöösturid on kõik oma „osanikud“ Kaubandus-Tööstuskojas registreerinud, ei saa „osanikud“ enam tulevikus kuuluda haiguse vastu kindlustamisele. See oleks suureks majanduslikuks löögiks „osanikule“, kes teenib keskmiselt kr. 20.— nädalas. Kohus vast võtab asjaarutamisel ka sisulise külje arvesse ja seletab, et nad siiski on töölised, kes edaspidi puhkepäeval ei saa töötada. Vastasel korral tuleks neil ja nende perekonnaliikmetel loobuda haiguskindlustuse seaduse hüvedest.

*

Tubakatöölised ootasid huviga Töötulide Lahendamise Komisjoni sundotsust A.-s. „Laferme“, tubakatööstuse töötüli. Teatavasti nõudsid töölised töötasu tõstmist 15 % lisaks senisele. Komisjoni otsuse põhjal, mis maksev alates 16 sept. s. a. ja kestab 6 kuud, tõusis palk neil töolistel, kes töötanud ettevõttes vähemalt 1 aasta, 1,5 snt. tunnis. Tükitöö tasusid otsustas komisjon tõsta 1 % võrra. Tunnipalgaks kindlustati meestöölistele 25 ja naistöolistele 19 snt. tunnis. Keskmiselt tõusid palgad 4 %. Tubakatöölise osakonna juhatus loodab sundotsuse kehtivuse ajal organiseerida kõik A.-s. „Laferme“ töölised ühinguusse, et siis kollektiivlepinguga saavutada parema töötasu.

*

Lähemal ajal on kavatsus osakonna juhatus kaasaaitamisel ellu kutsuda **E. T. K. tubakatööstuse käitise nõukogu**. E. T. K. juhatus poolt on korduvalt seletatud, et nemad mingisuguseid takistusi ei tee valimiste heaks kordaminekuks, sellepärast võib loota jälle uut töölisnõukogu juurdetulekut.

*

Sokolaadi-, kompveki- ja biskviidi töölised osakonda kuuluvaid töölisi huvitas küsimus, kui palju tõstab Töötulide Lahendamise Komisjon palku „Kawe“ ja A.-s. Ginovkeri tööstustes. Töölised nõudsid töötasu tõstmist 20 % lisaks senistele palkadele. Komisjon tõstis palku keskmiselt 4 % ja kindlustas töölisele senised soodustused. Uute palganormide järele teenivad töölised vast kr. 1—2 kuus rohkem. Komisjoni otsused nii „Kawe“ kui ka A.-s. Ginovkeri kohta kehtivad 6 kuud. Töölised loodavad, et organiseerides kõik oma kutseühingusse, võib palgavõitlusel siiski saavutada tõhusamaid tulemusi. vast isegi kollektiivlepingu sõlmimisel.

E. L.

Ahjutöölise Ühingu üldkoosolek.

Ahjutöölise Ühingu üldkoosolek peeti 19. septembril k. a.

Koosolekut juhatas R. H. Palm, protokollis J. Hiiepuu.

Esimesena kõneles H. Isküll, Tööliskoja ühistegevusinstruktor, teemil „Tööliskonna isetegevus ja oma-abi“.

Edasi anti aru töö- ja palgatingimustest ja nimelt Töötülide Lahendamise Komisjoni otsuse täitmise üle. Selgus, et määratud hinnannormidest on enamasti korralikult kinni peetud. Üksikuid väärnähted on võimalikud seetõttu, et leidub veel organiseerimatuid pottseppi, kes seni ei ole aru saanud organiseerimise hädavajalikkusest praeguses olukorras ja sellega nii endile kui teistele kahju teevad.

Veel päevakorras olnud Laenu-Toetus kassa nõukogu täiendavad valimised lükati edasi.

R. H. Palm.

Töötülid.

Lorupi klaasivabriku töölised, välja arvatud tükitöölised-klaasipuhujad, esitasid palganõudmise, milles nõuti palgade kõrgendamist 25% võrra. Mitmekordsed lepituskatsed ei andnud tulemusi ja Töötülide Lahendamise Komisjon otsustas ajatöölise palka tõsta 5% võrra. Otsusega ei olnud rahul töölised ega tööandja. Töölise poolt leiti, et odavama palgaliste töölise töötasu tõus on sedavõrd väike, et see ei või töölisi rahuldada. Protestis palutakse sotsiaalministrit anda töötüli komisjoni tagasi uues koosseisus. Osaline palgaliikumine hõlmab 280 töölisi.

Tallinna linna elektriijaama töölised nõudsid 1935. a. palgade jaluleseadmist, mil ajal palgad olid 10% kõrgemad. Lepituskatsed ei andnud tagajärgi ja töötüli tehakse sundotsus. Elektriijaama käitises töötab 350 töölisi, neist alalisi 200 ja hooajatöölisi 150 ümber.

Tallinna linna gaasi-veevärgi töölised nõudsid palgakõrgendust 20% ja perekonna abiraha ja vanusetasu tõstmist linnateenijate tasemele. 5 okt. tegi Töötülide Lahendamise Komisjon sundotsuse. Otsuse järele tõstetakse töölise palka 5%, välja arvatud laternasüütajad, kelle kuupalku tõsteti 40 kroonilt 45 kroonile kuus. Otsus hakkab kehtima 1. nov. ja kestab 6 kuud. Käitises töötab 169 töölisi, neist hooajatöölisi 35.

Tallinna linna trammi töölised nõudsid minimaalpalkade makspanemist ja palgade tõstmist 15%. Samuti nõuti, et töölepingusse saaks sissekantud vanuse- ja muud lisatasud. Töötülide Lahendamise Komisjon jättis töölise nõudmised tagajärjeta põhjusel, et palgad olla kõrgemad kui vastavates erettevõtetes. Võeti vastu sooviavaldus,

et käitise juhatus kannaks sisse töölise palgaraamatusse preemiad lasteabirahad ja teenistusvanusetasu. Käitises töötab 366 töölisi.

Tallinna sadamatöölised otsustasid esitada tööandjatele järgmised nõudmised: Palgatarifi laiendamist kõikidele tööliikidele ja töölisele, palga tõstmist 20% võrra, palgaraamatute sisseseadmist ja teostatavate tööde kogutonnašhi suuruse kontrollimist. Need nõudmised esitati 15 Tallinna sadamas töötavate tööandjaile. Palgaliikumine haarab umbes 800 töölisi.

Pärnu Töölise Ühing tähistas oma 11. aastapäeva.

Laupäeval, 2. oktoobril, toimus Pärnus, Tööliskodus, Pärnu Töölise Ühingu 11. aastapäeva koosviibimine.

Koosviibimine, kuhu oli kogunenud suur hulk ühingu liikmeid, oli üksmeelne ja väga elav. Koosviibimisele külalisena oli tulnud linnapea hr. Soo. Omas tervituses Pärnu Töölise Ühingu, hr. linnapea mainis seda sooja ja hääd vahekorda, mis olemas linnavalitsuse ja Pärnu Töölise Ühingu vahel. Selle ühise arusaamise tulemuseks on tihe koostöö teatud küsimustes, kus leiavad kaitset Pärnu linna huvid. Kirjalikke tervitusi saabus Eestimaa Töölisühingute Kesklüldult, Töölise Hari- duslüldult ja linnanõunikult hr. P. Suvelt. Tööliskoja poolt tervitas Tööliskoja liige R. Peters.

Organiseeritud Pärnu tööliskond nõuab uute töövõimaluste loomist Pärnu.

Pärnu Töölise Ühingu poolt esitati hr. Riigihoidjale märgukiri, kus palutakse osta riigile Valdhofi maa-alad Pärnu jõe kaldal. Maa-alale palutakse koondada Riigimetsatööstuse metsasaadusi ning vabrikut, kus ümbertöötatakse eksportmetsamaterjale. Peale selle soovitakse, et samasse saaks püstitatud peale saeveski, veel mõni tööharu metsamaterjalide ümbertöötamise alal. Selleks sobiks kõige paremini kastilaudade tehas.

Märgukirjas palutakse Järvakandi kastilaudade tehase ületoomist Pärnu,

kuna praegune riigi juurdemaks Järva-
kandi lauatahasele teeb vähemalt 600
kuni 700 tuhat krooni aastas.

Selle tehase ületoomisega kaoks aga
see juurdemaks ning oleks võimalus
palju odavamini tootelda kastilaudu, kui
seni.

Haridustöö korraldamine Pärnu ja Sindi tööliskonnale.

Pärnu ja Sindi käitisvanemate ja
ametiühingute esindajate otsuse koha-
selt koostas Pärnu Töölise Ühingu loen-
gute kava käesoleva aasta sügiseks ja
tuleva aasta kevadepoolseks talveks.

Loengud on ametiühinglust, sotsiaal-
poliitikat ja töötervishoidu käsitlevate
küsimuste üle. Peale selle on ettenäh-
tud ka mõned loengud kirjanduse alalt.

Loengud on Pärnus ja Sindis kor-
raga. Seda tehakse selleks, et äraka-
sutada lektoreid ning hoida kokku ku-
lusid, mis seoses loengutega.

Viimastega tehakse algust oktoobri
kuu teisel poolel. Esimese ainenä-
tuleb käsitlemisele vanaduse, invaliidisuse
ja järeljäänute kindlustuse ala.

Autojuhtide ja Mototehnikute Ühingu Narva osakonna 10-a. juubel.

Puhkepäeval 26. sept. pühitses A. &
M. Ühingu Narva osakond 10-aastase
tegevuse juubelit. Pidulik aktus peeti
„Võitleja“ ruumes, kus osakonnale anti
üle uus lipp. Öhtul korraldati koosviibi-
mine Vene seltsis.

Pidustustest võtsid osa ühingu kõigi
osakondade esindajad ja peale selle äsja
asutatud Autojuhtide liitu kuuluvate or-
ganisatsioonide esindused. Juubelipidus-
tused möödusid hoogsalt ja üksmeelselt.

Praegu kuuluvad osakonna juhatusse:
O. Klausner, J. Süda, A. Knuude ja E. Tuur.

Tähtis riigikohtu seletus.

Seoses ühe nõudeasja lahendamisega
tuli riigikohtul lahendada küsimus:

Kui ettevõtte valdaja on kriminaal-
kohtu poolt karistatud selle eest, et ta
ei esitanud töölise haiguste vastu kind-
lustamise seadusega nõutavaid teateid
selles ettevõttes tehtavate tööde, seal
töötavate töölise arvu, nende palga suu-
ruse, ning kui ettevõtja selle süü taga-
järjel ettevõttes palgalepingu põhjal töö-
tav isik jäi haigekassa alla arvamata,
ning ei saa haigestumise korral haige-
kassalt arstiabi ja tema surma korral
tema matja matmiskulu, kas on siis et-
tevõttevaldaja kohustatud haigestunud
töölisele oma kulul andma arstiabi ja
tema surma korral tasuma tema matjale
matmiskulud?

Riigikohus leidis, et sel-
lele küsimusele tuleb vastata jaatavalt.

Vastupidine tõlgendus, nagu piirduks
ettevõtte valdaja vastutus töölise hai-
guse vastu kindlustamise seaduse ees-
kirjade rikkumisel ainult kriminaalka-
ristusega, on ekslik.

Lühiteateid.

Kiviõli on Poolast sisse toodud kaevurite
arvu täiendanud 180-ni. Teatavasti, madalate töö-
tasude ja viletsate töötingimuste pärast, lahkus
suurem osa varem sisse toodud poolakatest. Vi-
imane partii sisse toodud kaevureist on enam saks-
lased kui poolakad. Kuuldavasti lahkus lähemal
ajal veel osa varem sisse toodud poolakatest.

Tallinna Ühishaigekassa juhatus esitas va-
bariigi valitsusele palve, võimaldada haigekassale
protsendita laenu kr. 400.000.— ulatuses uue maja
ehitamiseks, kuhu saaks mahutatud haigekassa
ettevõtted ja kantselei. Haigekassa tegevus on
sedavõrd laienenud, et uue maja ehitamine osu-
tab hädavajalikuks.

Tööliskoda korraldab Tallinnas kutseühing-
lastele, töölisvanematele ja valijameestele pikema-
ajalised tasuta ühistegevuse kursused.
Kursused algasid 4. oktoobril Tööliskoja ruumes.
Kavas teoreetilised ja praktilised küsimused. Osa-
võtjaid registreeriti 80-ne ümber.

Tartu Töölisteatri seltsi poolt on
alus pandud Tartu Töölisteatrile. Näitlejaks
on nooremad näitlejad, kes hiljuti lõpetasid
Tartu Draamastuudio. Etendusi antakse
kaks korda nädalas. Teater on mõeldud eeskätt
töölisringkondadele ja töötab tihedas kontaktis
Tartu organiseeritud tööliskonnaga.

E. Tekstiiltöölise ühingu Narva osakond
korraldab alates 11. oktoobrist kuni aasta lõpuni
ühingu liikmetele loenguid eesti ja vene keeltes
ja matemaatikas. Loengud peetakse ühingu ruumes.

Kreenholmi käitise töölisvanemateks valiti;
Mölders, Anijago, Kalvi, Treiberg,
Rant, Jääger, Preiberg, Shibalov,
Raamat ja Vinkel. Hääleõiguslikkudest üle
2500 töölisest käis valimas üle 1600. Kreenholmi
töölisnõukogu on suurim Eestis. Valitud töölis-
vanematest on pikemat aega selle ameti peal ol-
nud V. Mölders, M. Kalvi ja A. Anijago.

Tselluloosi vabrikus valiti töölisanemateks: Liiva, Suits, Selli, Loor, Juhtsalu ja Loorberg. Vabrikus töötavast 920 töölisest võttis valimistest asu üle 700. Senine palgaleping lõpeb 3. novembril. Läbirääkimised uue lepingu sõlmimiseks on käimas.

Tallinna rätsepatöölise ametiühing oma poole aasta peakoosolekul otsustas korraldada k. a. novembrikuul ühingu 30-ne aastase tegevuse tähistamiseks piduliku aktuse ja kinnise koosviibimise. Tegevuse ülevaateks antakse välja album. Organiseerimisetöö ühingus edeneb hoogsalt.

Tallinna linnavalitsuses on kaalumisel teravhoiunuetele vastavate odavate korterite ehitamine lasterikaste perekondadele. Linna sotsiaal-osakond on koostanud nimekirja lasterikaste perekondade kohta. Nende perekondade korteriolude kontrollimisel on selgunud, et suur protsent mainitud perekondadest asub halbades korterites.

Põhja puupapi ja paberivabrik (tselluloosi) seltskondliku ühingu „P u h k e k o d u“ 10. aastase tegevusarandest selgus, et nimetatud ühingu peale on vabrikualitsus 10-neaasta jooksul kulutanud ümmarguselt kr. 200.000.— Töölised leiavad, et seda raha oleks võidud töölise hariduslike ja kultuurilise taseme tõstmiseks otsarbekohasemalt tarvitada.

Tallinna juukselõikajate äriteenijate ametiühing otsustas ühingu 20. tegevusaastat pühitada pidulikult. Selleks korraldatakse k. a. novembrikuul pidulik aktus ühes koosviibimisega ja antakse välja vastav album. Ühingus on pikeamat aega päevakorral kollektiivlepingu sõlmimine tööandjatega. Tööandjad on revideerimisele võtnud oma senise seisukoha kollektiivlepingu sõlmimise asjus, mis oli eitav.

Välismaine ringvaade.

Tööliskonna päevaprobleeme välismail.

Kõrgemad ametiühingulised suvekursused, mis tänavu peeti Rootsis, Brunnsvikis, tulevad Rahvusvahelise Ametiühingulise Liidu juhatuse otsuse kohaselt toime tuleva aasta ühes Prantsuse Schweitsi linnas. Ametlikuks keeleks neil kursustel määrati Prantsuse keel, nagu see oli ka tänavu. Brunnsvigi kursuste aruanne kiideti üksmeelselt heaks ja järgmiste kursuste korraldamine usaldati jälle peasekretäri hooleks.

Rahvusvahelise Ametiühingulise Liidu järjekorraline juhatuse koosolek peetakse Pariisis 17. ja 18. novembril, juhul, kui pakilised asjaolud ei nõua kokkukutsumist varemalt tähtajal.

Skandinaavia müürseppade ametiühingud on otsustanud astuda välja Ehitus- ja Puutöölise Rahvusvahelisest Kutsesekretariaadist. Vastolud nimetatud ühingute ja sekretariaadi vahel puhkesid 1934. aastal, mil teostati seni iseseisvana püsinud Ehitustöölise Kutsesekretariaadi ja Puutöölise Kutsesekretariaadi liitumine. Tolkorral, nii Skandinaavia puutöölise kui ka ehitustöölise ametiühingud

Maatöölise ja Väikemaapidajate koja juhatuse asus seisukohale, et kõik põllutöölised peaksid olema vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustatud. Kindlustuskulude kandjaks peaks olema esmajoones tööandja, riik ja kogukond.

Rohkesti **Tursamäe** õlivabriku ja kaevanduse töölisi, kes kohapeal valitseva korterikriisi tõttu on sunnitud elama Narvas, hakkavad oktoobrikuust peale tööle sõiduks soodustusi saama. Raudteevalitsuse vastutulekul saavad töölised soodustatud hinnaga tööle sõiduks kuukaardid.

Balti puuvillavabriku valitsus otsustas saata töölisnõukogu liikme V. A d o õppereisile Riia ja M e e m e l i tekstiilkäitistesse. Õppereisile saatmist põhjustas üleskerkinud ratsionaliseerimise küsimus tekstiiltööstustes.

Tallinnas töötav tekstiiltööstus „**Stabiil**“ jääb lähemal ajal laos olevate suurte valmissaaduste tagavarade tõttu määramata ajaks seisma. Käitises töötab 24 töölist.

Meremeeste tööaja seaduseelnõu arutamisel ei suutnud pooled paljudes küsimustes kokkuleppida. Lahtistes küsimustes teeb otsuse sotsiaalministerium.

Pärnus **Schmidti** õlivabrikus ja saeveskis vallandati töölisanemad. Kuna vallandamine oli ilmselt seaduse vastane, siis tuli vabriku juhatusel vallandatud töölisanematele rasket „kooliraha“ maksa.

Sindi ja Kreenholmi tekstiilkäitistes on töölise vallandamine päevakorral. Nii vallandati hiljuti Sindis 20 töölist ja Kreenholmis 25. Vallandamise põhjus — töövahesus.

asusid mõlema Kutsesekretariaadi liitmise vastu, kuid 1936. aastal, Londoni konverentsil, puutöölise ühingud lõpuks leppisid tekkinud olukorraga. Skandinaavia ehitustöölised aga jäid ikka veel eriarvamisele, lubades siiski asja veel kaaluda. Nähtavasti ei ole aga vahepeal peetud läbirääkimised andnud tulemusi ja Taani, Norra ning Rootsi müürseppade ühingud on nüüd kutsesekretariaadile teatanud, et nad aasta lõpul astuvad välja sekretariaadist. Arvatakse, et ka Soome Müüriseppade Ühing liitub teiste Skandinaavia ühingute otsusega.

Maailma vabaametiühingulise liikumise kohta annab tõhusa ülevaate äsja Pariisis ilmunud Rahvusvahelise Ametiühingulise Liidu tegevusaruanne aastate kohta 1933.—1935. Varem andis R. A. Liit iga aasta välja aruande oma tegevuse kohta, kuid kriisist saadik loobuti sellest. Käesolev aruanne on eriti põhjalik (529 lhk.) ja ta sisaldab ka täpse protokollu Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu Londoni kongressi käigust. Eesti rahas see raamat maksab umbes viis krooni.

Briti Ametiühingute Kesknõukogu oma viimasel koosolekul avaldas tõsiselt kahetsust selle kohta, et Praegune Chamberlaini valitsus keeldub 40-tunnilise töönädala teostamiseks otsustavaid samme astumast. Peaminister on ametiühingute esindajale seletanud, et tööaja lühendamise probleem võib leida lahendamist tööliste ja ettevõtjate organisatsioonide otsese läbirääkimise teel, nii et palga ja tööaja tingimused kujuneksid hetkel nii, nagu seda lubavad olud mitmesugustel tööstusaladel. Valitsuse arvates soovitud tööaja reform teostuks sedaviisi järkjärgult ja ettevaatlikult, toemata suuri vapustusi, mis oleksid paratamatud, kui valitsus oma korraldusega paneks korraga maksma 40-tunnilise töönädala. Samal seisukohal on Briti valitsus asunud ka Töökonverentsil.

*

Venezuelas asutasid kohalikud ametiühingud Ülemaalse Ametiühingulise Liidu, millega otsekohe liitus 136 organisatsiooni, ümarguselt 200.000 liikmega. Põhikirja kohaselt Liidu eesotsas seisab üleriiklik komitee, mis koosneb kuuest sekretärist ja kolmest liitliikmest.

*

Toidu ja maitseainete töölise Rahvusvahelise kutsesekretariaadi 7. kongress peeti 17., 18. ja 19. septembril Pariisis. Kongressil oli esindatud 12 maad 43 delegaadiga. Aruandest nähtub, et kutsesekretariaadi liikmete arv on viimase kolme aasta jooksul tõusnud 161.083-lt 300.274-le, peamiselt küll Prantsusmaa arvel. Tööaja lühendamise küsimuse kõrval kongress pühendas õige palju tähelepanu öötöö keeluseadusele pagaritööstuses. Hetkel on keeluseaduse kehtimas 31 riigis. Erihist võdrastust avaldati selle puhul, et inglise uude vabrikuseadusse pole võetud öötöö keelunormi pagaritööstuse kohta. Kongress avaldab lootust, et Inglismaa juba lähemal ajal liitub Genfi konventsiooniga öötöö keelu asjus.

Sekretariaadi liikmemaks jäi endiseks — 15 Schv. cti liikme kohta aastas. Sekretariaadi esimeheks valiti tagasi senine esimees — Fischer, Schweitsist.

Taani Rätsepatöölise Ühingu 50 a. juubelikongressil, mis peeti k. a. augusti kuu keskpäigu, Kopenhaagenis,

suure pidulikkusega ja paljude väliskülastalaste osavõtul, küsis ühingu esimees I. Andersson koosolekuvaielustel ühelt kommunistlikult kongressisaadikult: „Näita mulle maid, kus muude vahenditega ollakse rohkem saavutanud, kui seda meie oleme omal maal.“ See lause iseloomustab Taani töölisliikumise suunitlust: hoidumine end sidumast igasuguse diktatuuri-ideega mistahes vormis.

Ühingu majanduslikust tegevusest annab kujuka pildi kongressil ettekanud kassaaruanne, millest selgub, et vaatamata kolme viimase aasta jooksul streikidele kulutatud hiigelsummale (ligi 700.000 krooni), omab ühing praegu sularahana 1.364.000 krooni. Juubelipidustustele nähti ette 200.000 krooni. Kõik need liikmed, kes 25 aastat olnud ühingu tegevuses, saavad ühingu kassast juubelikingiks 50 krooni.

Kongressil kanti ette ühingu tegevusaruanne, millest selgub, et ühingul on õnnestunud enamasti rahulisel teel — väljaarvatud mõned üksikud teravamad kokkupõrked tööandjatega — sõlmida kollektiivlepinguid, mis tohiksid olla eeskujuks kõikide maade rätsepatöölisele. Tegevusaruande ettekandmisel kasutati ühtlasi võimalust väljendada mõnd üldisemal laadi soovi majanduselu korraldamise hüvanguks ja demokraatlike vabaduste kaitseks.

Taani Rätsepatöölise ühingu iseloomustab veel naisliikmete suur arv ja nende aktiivsus ühingu tegevuse juhtimisel. Kongressist osavõtnud ühingu alaosakondade 248 saadikust oli 103 naist, kes ühe kongressi päevakorrapunkti all tõstsid üles küsimuse reorganiseerida Kopenhaagenis üht osakonda ses mõttes, et selle liikmeiks oleksid edaspidi vaid naised üksi.

SISU: 1) Ametiühingulise liikumise sihtidest — J. Voiman. 2) Rahvatülikoolid ja tööliikond — Neeme Ruus. 3) Uus Tööstusliikude käitiste tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määruse kava. 4) Ringvaade. 5) Lühiteateid. 6) Välimaine ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja: J. Jalaja.

Väljaandja: E. Töölisühingute Keskkliit. Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41—5. tel. 460-52; avatud igal tööpäeval kella 10—12 ja 18—20,

Ilmub kuus vähemalt 16-leheküljelise numbrina.

Ilmunud 19. oktoobril 1937. a.

TELLIMISHIND: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti; üksiknumber 10 senti. KUULUTUSTE HIND: 1 lk. — 30 krooni, 1/2 lk. — 16 kr., 1/4 lk. — 8 kr., 1/8 lk. 5 kr. Kuulutused tekstis ja esiküljel 50 % kallimad.